

Правопорушення, пов'язані з обігом наркотиків в Україні

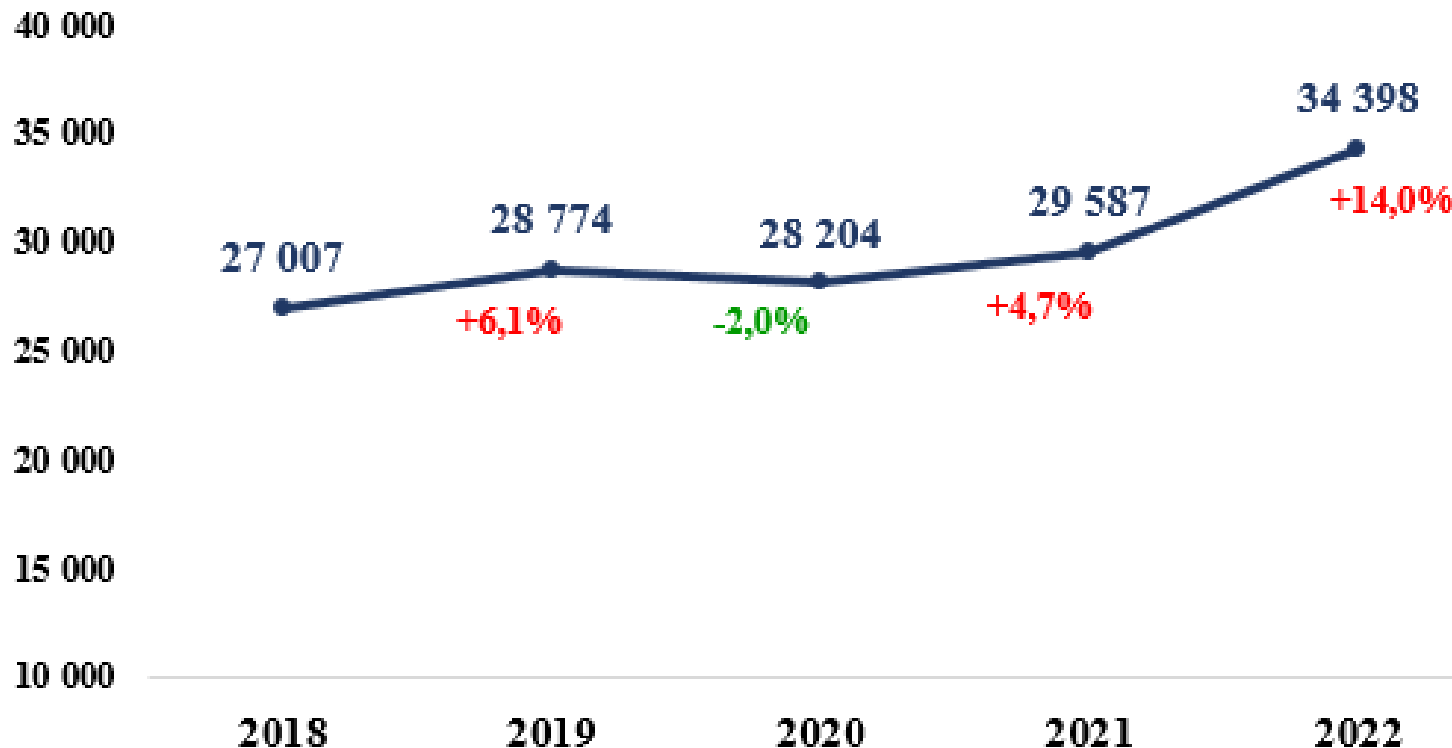
у 2018-2022 роках

Київ
2023

Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків

Обліковані кримінальні правопорушення у 2018-2022 рр. (за видом правопорушення)

Динаміка загальної кількості облікованих кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 (статті 305-327 ККУ)

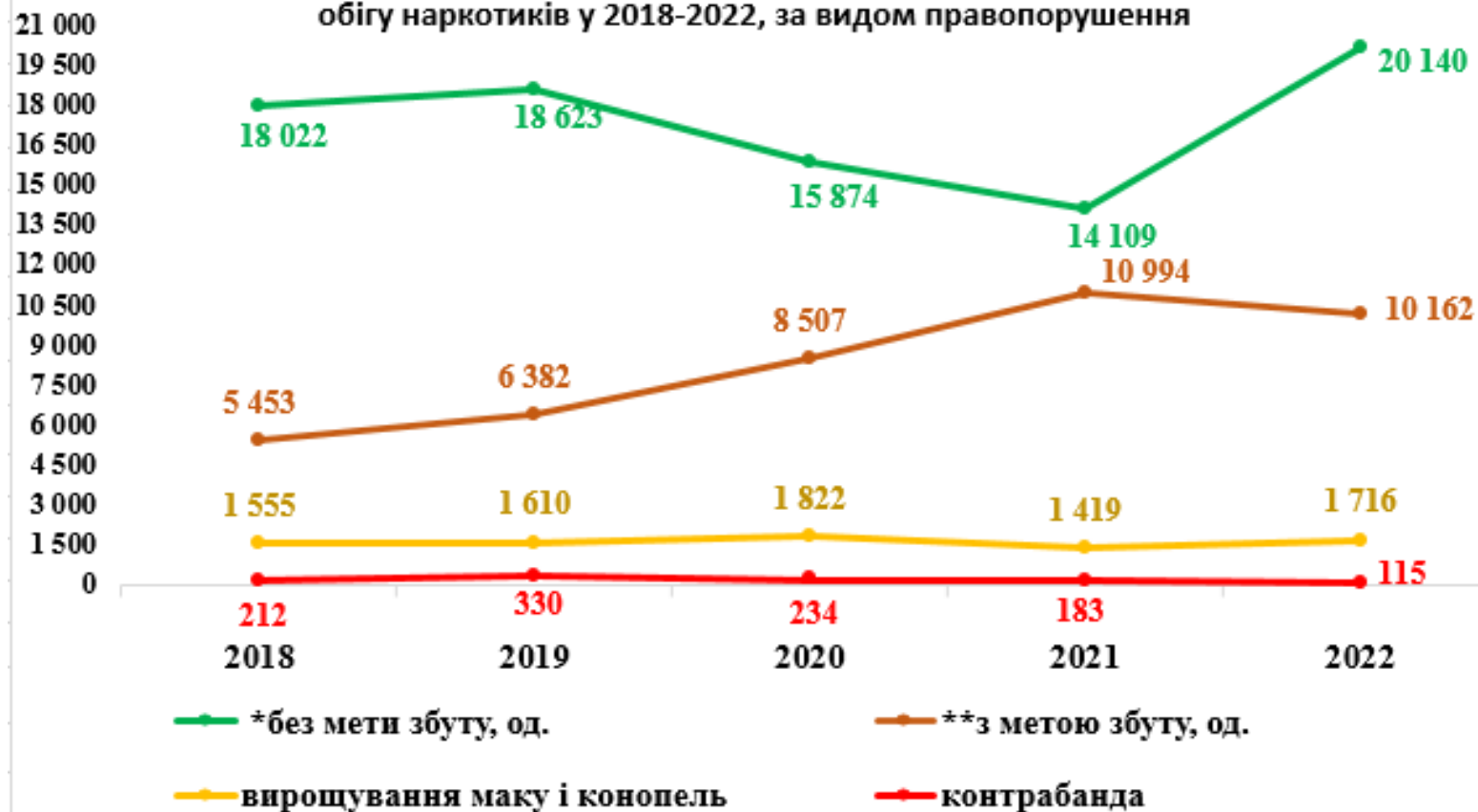

- Кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері обігу наркотиків передбачена у розділі [XIII Кримінального кодексу України](#).
- З 2019 р. спостерігається тенденція до збільшення загальної кількості кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків.
- Виключення – 2020 рік, коли спостерігалось незначне (на 2%) зниження загальної кількості кримінальних правопорушень.
- У 2022 році цей показник значно виріс – аж на 14%!

Джерело: [Офіс Генерального Прокурора](#)

Обліковані кримінальні правопорушення у 2018-2022 рр. (за видом правопорушення)

Динаміка кількості облікованих кримінальних правопорушень у сфері
обігу наркотиків у 2018-2022, за видом правопорушення

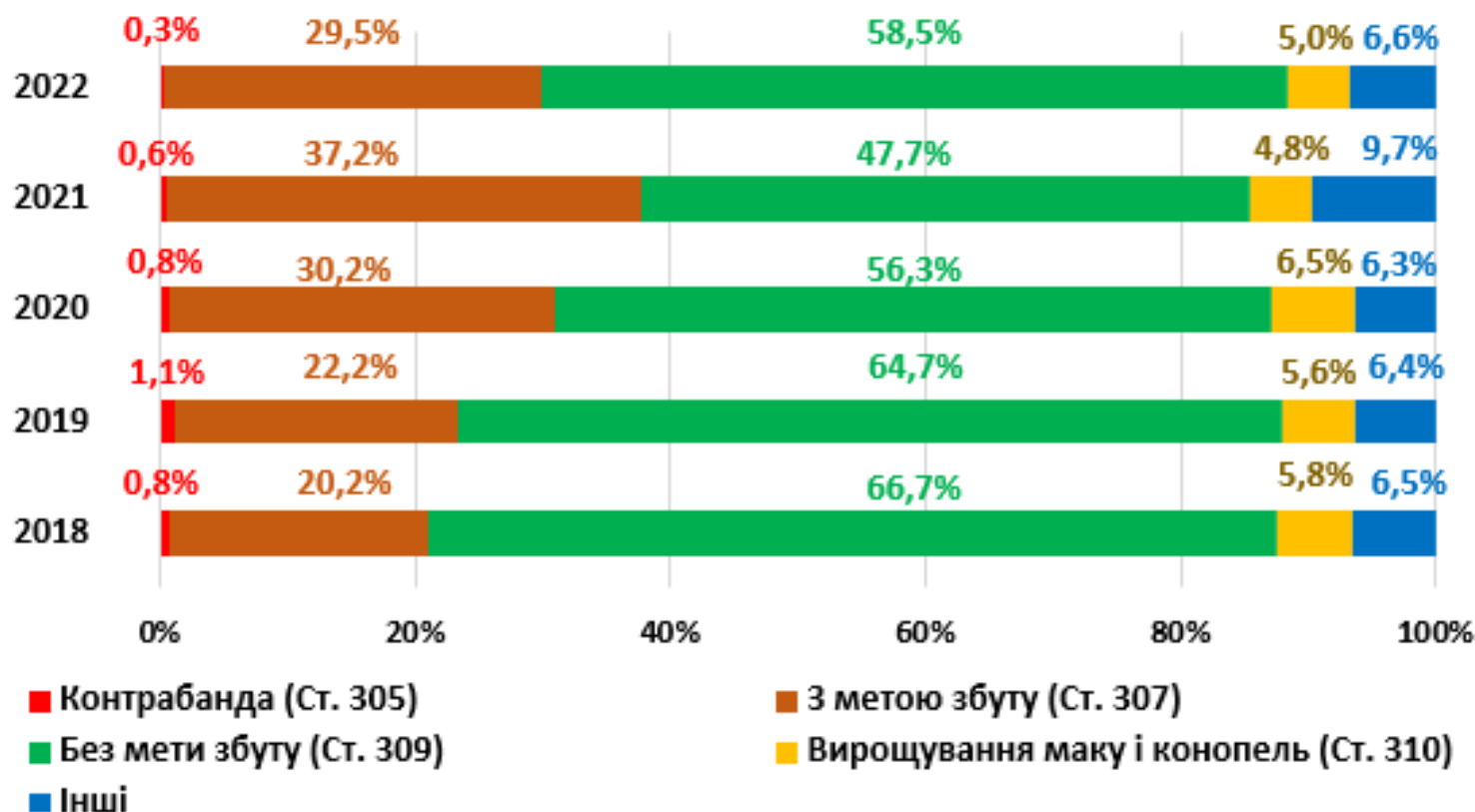

- До 2022 року – тенденція до зменшення кількості правопорушень без мети збуту.
- До 2022 року – тенденція до збільшення кількості правопорушень з метою збуту.
- Тенденція до збільшення правопорушень щодо незаконного вирощування маку і конопель. Виключення – 2021 рік.
- Збільшення правопорушень у 2022р.:
 - Без мети збуту (+30%)
 - Вирощування маку і конопель (+17%)
- Зменшення правопорушень у 2022р.:
 - Контрабанда (-37%)
 - З метою збуту (-8%)

Джерело: [Офіс Генерального Прокурора](#)

Обліковані кримінальні правопорушення у 2018-2022 рр. (за видом правопорушення)

Частки облікованих кримінальних правопорушень у 2018-2022,
за видом правопорушення (ст. ККУ)

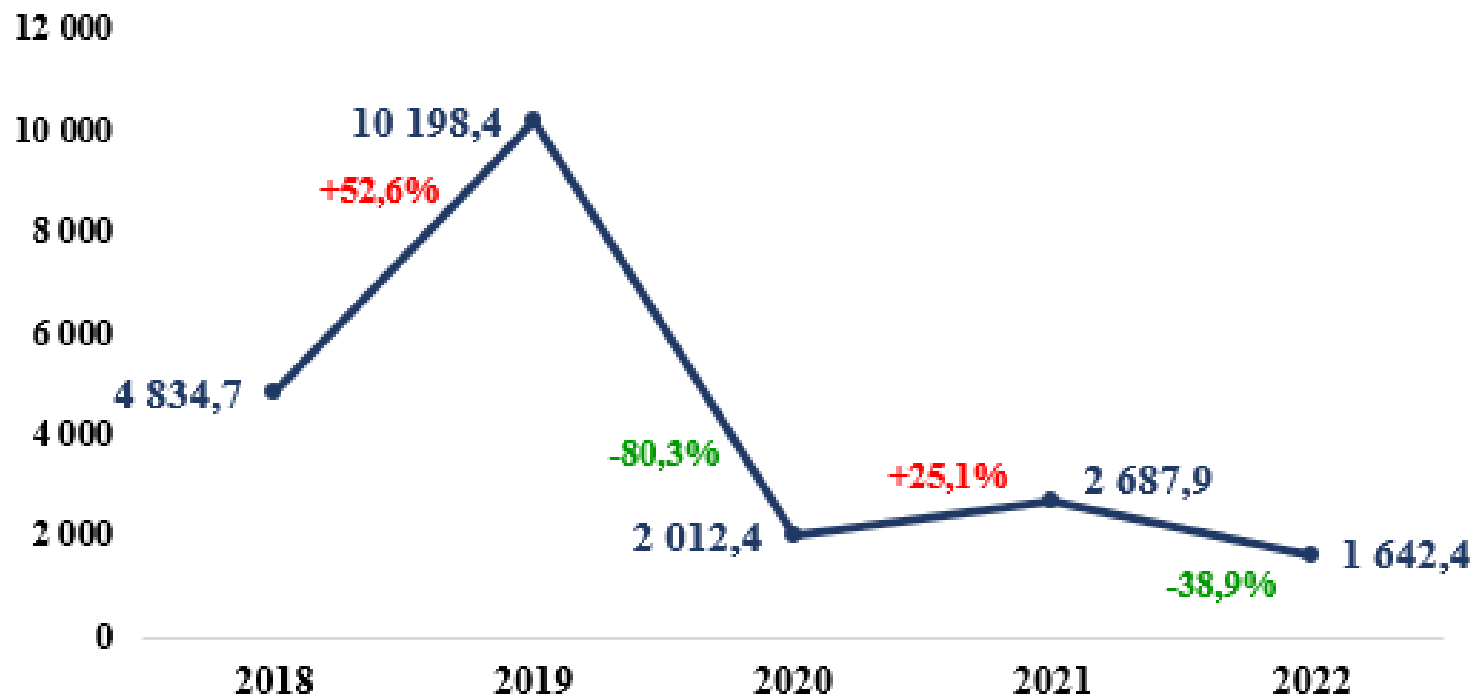
Середні частки облікованих кримінальних правопорушень, за їх видами:

- Контрабанда – 0,7%
- З метою збуту – 27,8%
- Без мети збуту – 58,8%
- Вирощування маку і конопель – 5,5%
- Інші правопорушення – 7,1%

Джерело: [Офіс Генерального Прокурора](#)

Обсяги вилучень речовин на початок досудового розслідування у 2018-2022 рр. (кг)

Динаміка загального обсягу вилучених наркотиків в Україні в 2018-2022 рр. на початок досудового розслідування (кг).

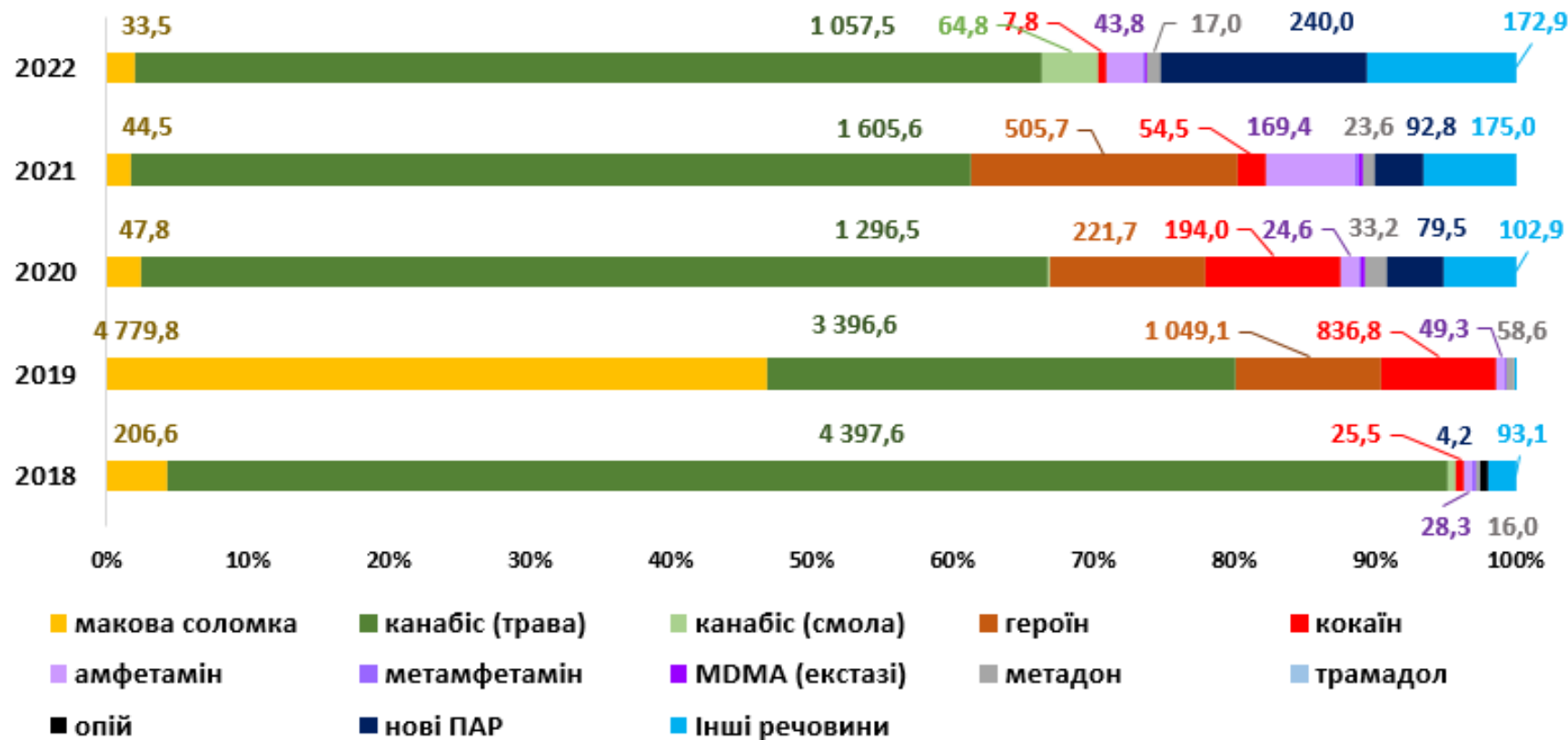

- Дані стосується вилучень на початок досудового розслідування.
- У 2019 році відбулося різке збільшення обсягів вилучень речовин (на 53%), а у 2020 році – суттєве зменшення обсягу вилучень речовин (на 80%) .
- У 2022 році обсяги вилучень речовин впали на 39%, в першу чергу – через війну в Україні.

Джерело: [Національна поліція](#) та [СБУ](#)

Обсяги вилучень речовин на початок досудового розслідування у 2018-2022 рр. (кг)

Обсяги вилучених речовин на початок досудового розслідування у 2018-2022 рр (кг)

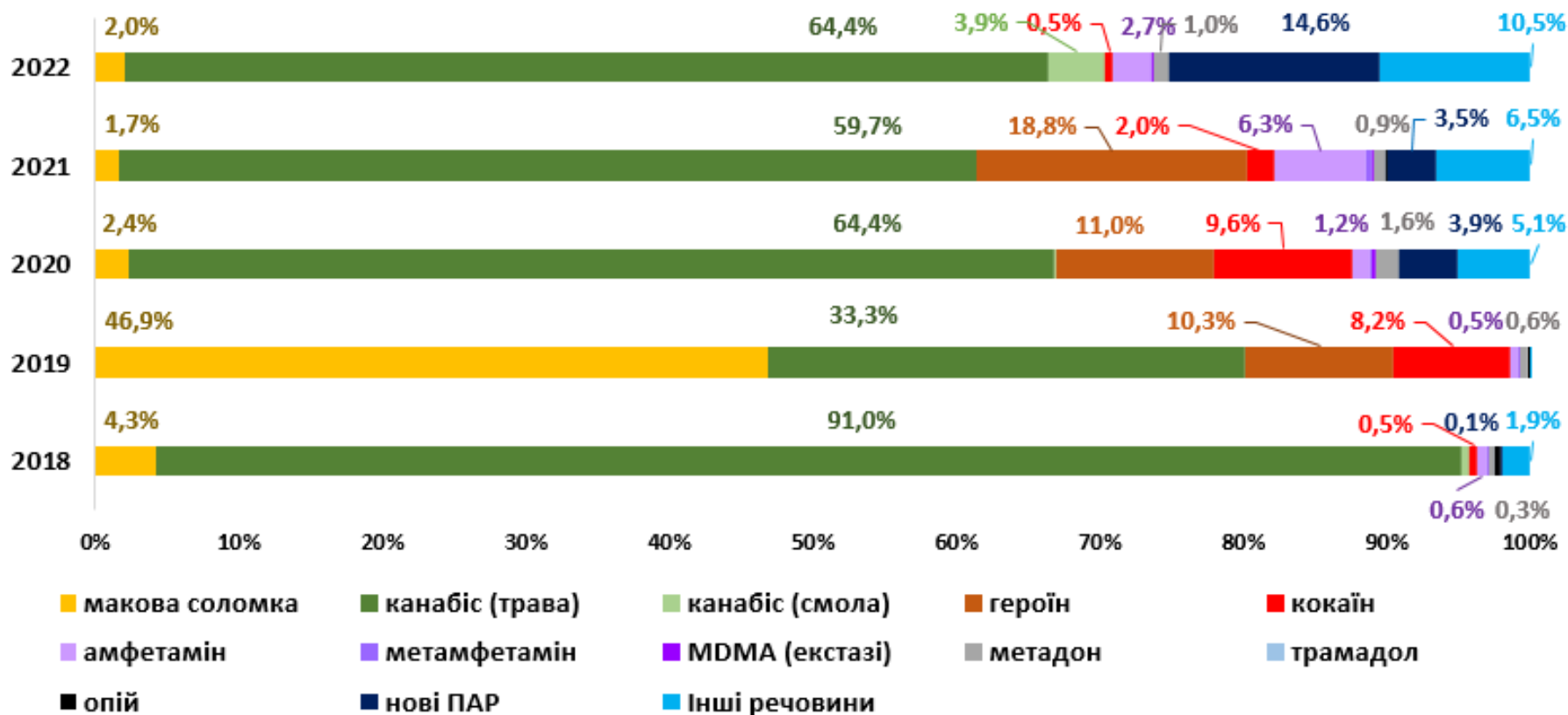
- Трава канабісу – найпоширеніша речовина за обсягами вилучень в Україні.
- Загальна тенденція щодо зменшення обсягу вилучень "традиційних" речовин .
- Тенденція щодо збільшення обсягу вилучень синтетичних солей та невизначених речовин.

Топ-3 речовини за обсягом вилучень у 2022 році:

- Канабіс (трава і смола) – 68,3% від обсягу всіх вилучених речовин
- Нові ПАР – 14,6%
- Амфетамін – 2,7%

Частки вилучених речовин на початок досудового розслідування у 2018-2022 рр. (%)

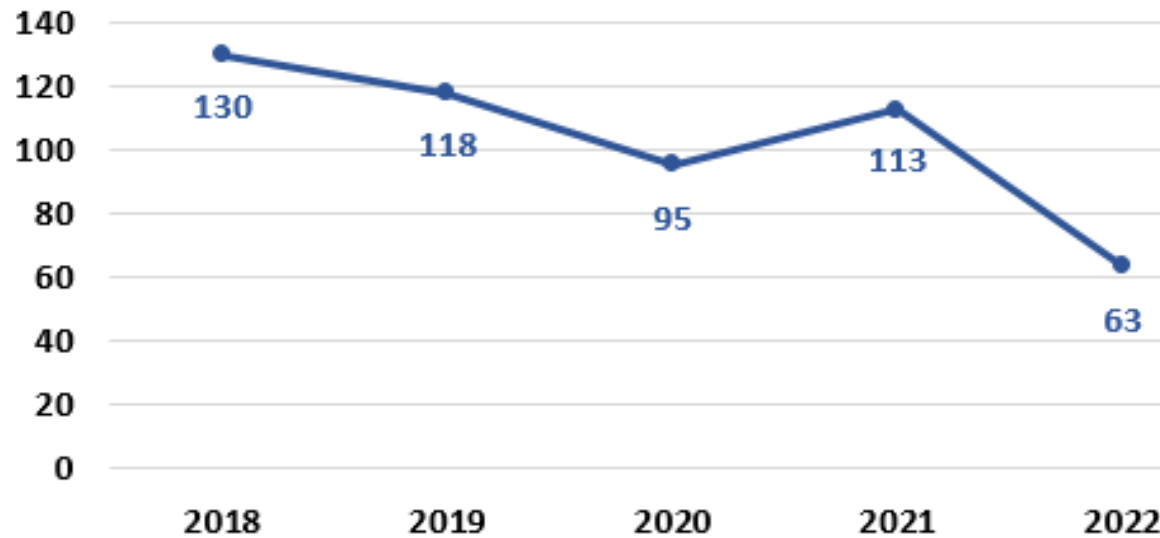
Частки вилучених речовин на початок досудового розслідування у 2018-2022 рр (%)

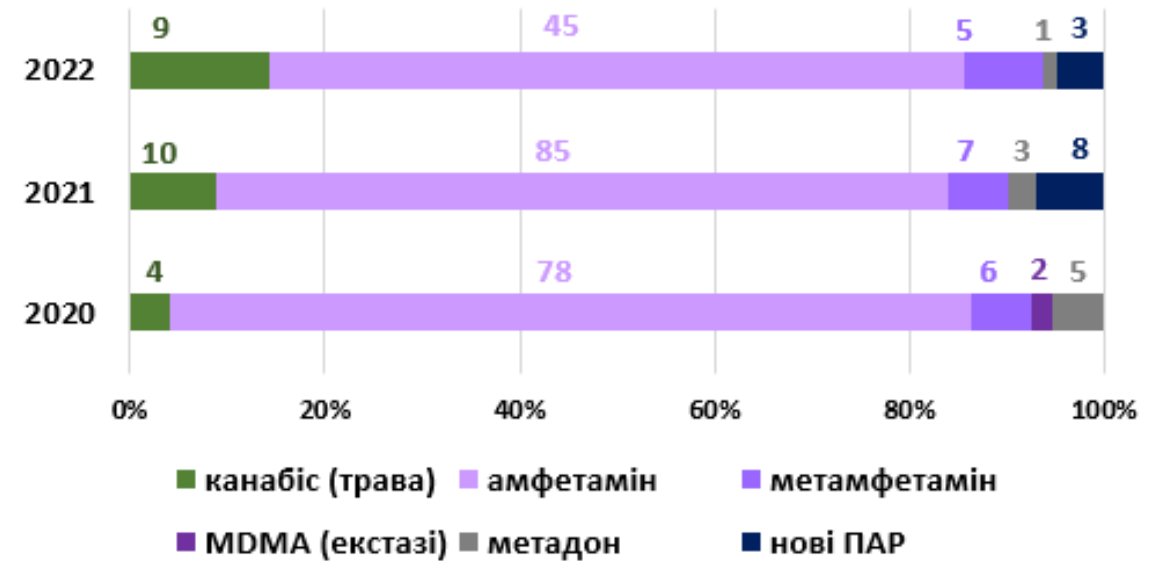
- З 2019 року – тенденція до зменшення обсягу вилучень макової соломи.
- Обсяги вилучень "транзитних наркотиків", таких як героїн і кокаїн, а також імпортованих речовин, таких як МДМА, зменшилися у 2022 році через руйнацію каналів наркотрафіку внаслідок війни в Україні.

Ліквідовані нарколабораторії

Кількість ліквідованих Нацполіцією та СБУ
нарколабораторій у 2018-2022

Підпільні лабораторії по виробництву ПАР,
ліквідовані Нацполіцією та СБУ (за речовиною)

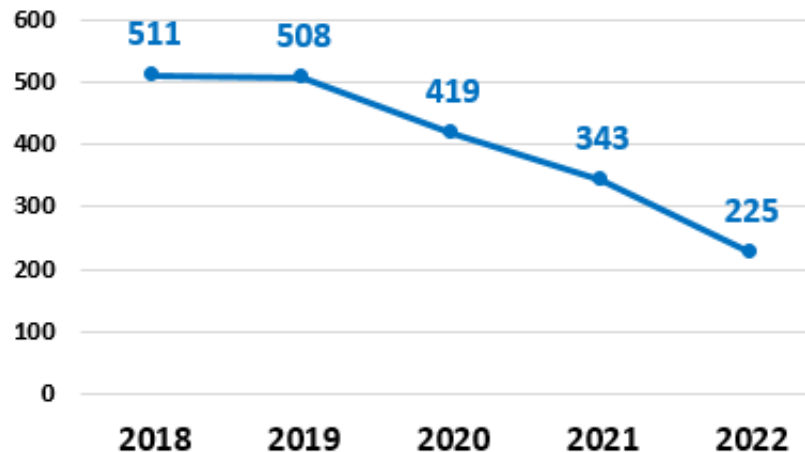

- Розбивка даних за речовиною, яка виготовлялася у лабораторіях, наявна лише для 2020-2022 років.
- Амфетамін посідає перше місце за обсягами виробництва в лабораторіях з часткою 82%, 75% і 71% у 2020-2022 рр. відповідно.
- Тенденція щодо збільшення виробництва нових ПАР (синтетичних солей), частка яких у 2021 р. зросла до 7%, але на 33% зменшилася у 2022 р. Водночас, частка виробництва метамфетаміну трохи збільшилася – з 6% у 2020 і 2021 до 8% у 2022 р.

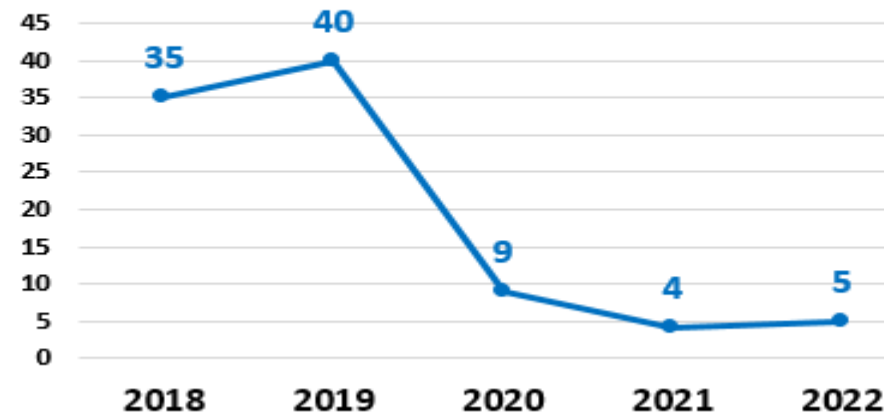
Джерело: [Національна поліція](#) та [СБУ](#)

Приклади результатів Нацполіції щодо протидії наркозлочинності у 2018-2022 рр.

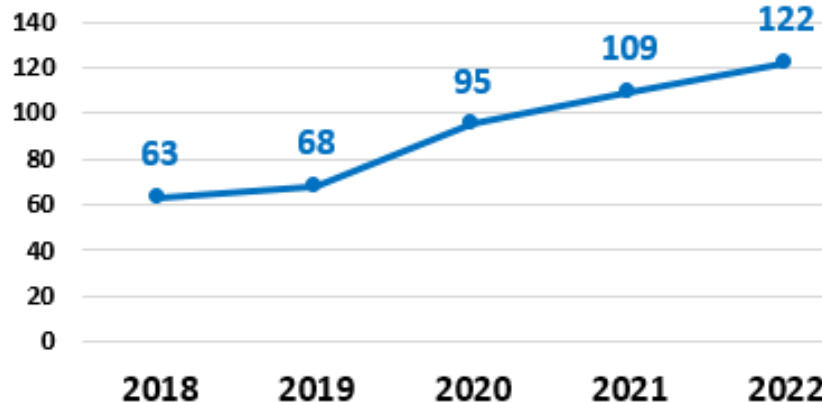
Ліквідовані Нацполіцією наркопритони

Перекриті Нацполіцією міжнародні канали наркоторгівлі

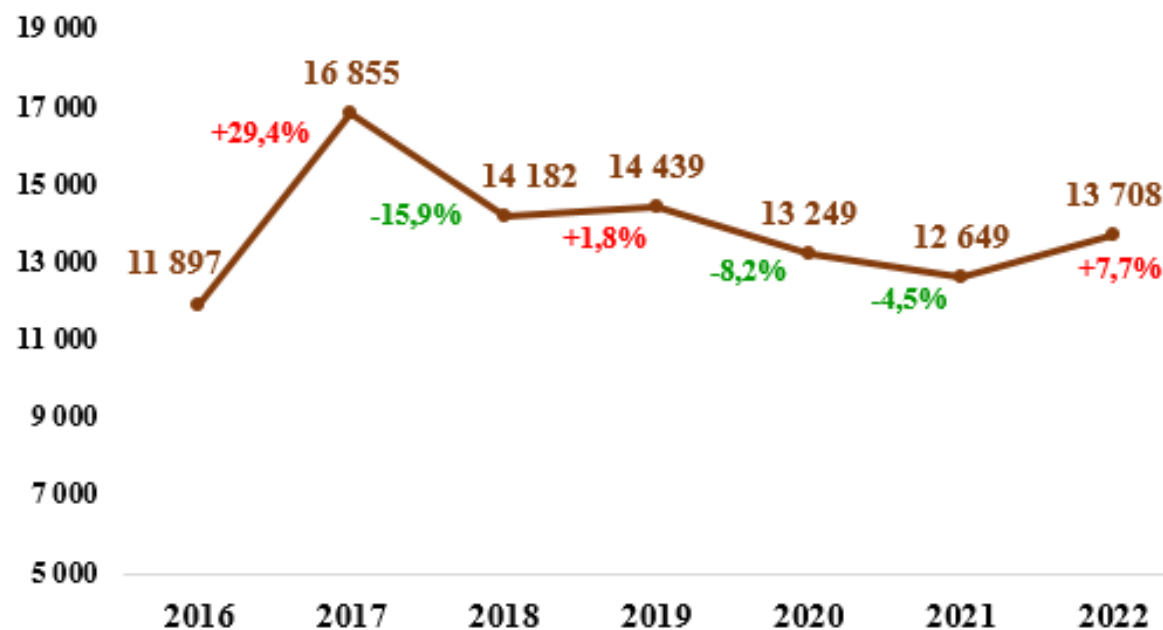
Викриті Нацполіцією організовані групи

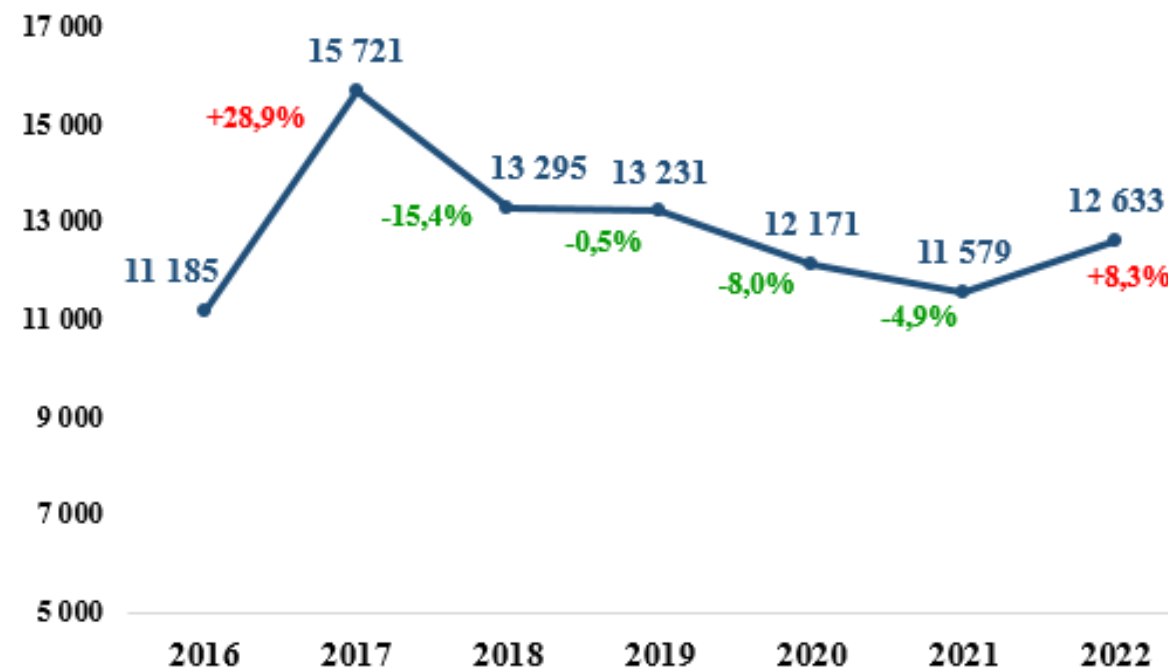
Джерело: [Національна поліція](#)

Особи, які вчинили кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків

Динаміка загальної кількості осіб, яким повідомлено про підозру у вчиненні правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків у 2016-2022 (статті 305-327 ККУ)

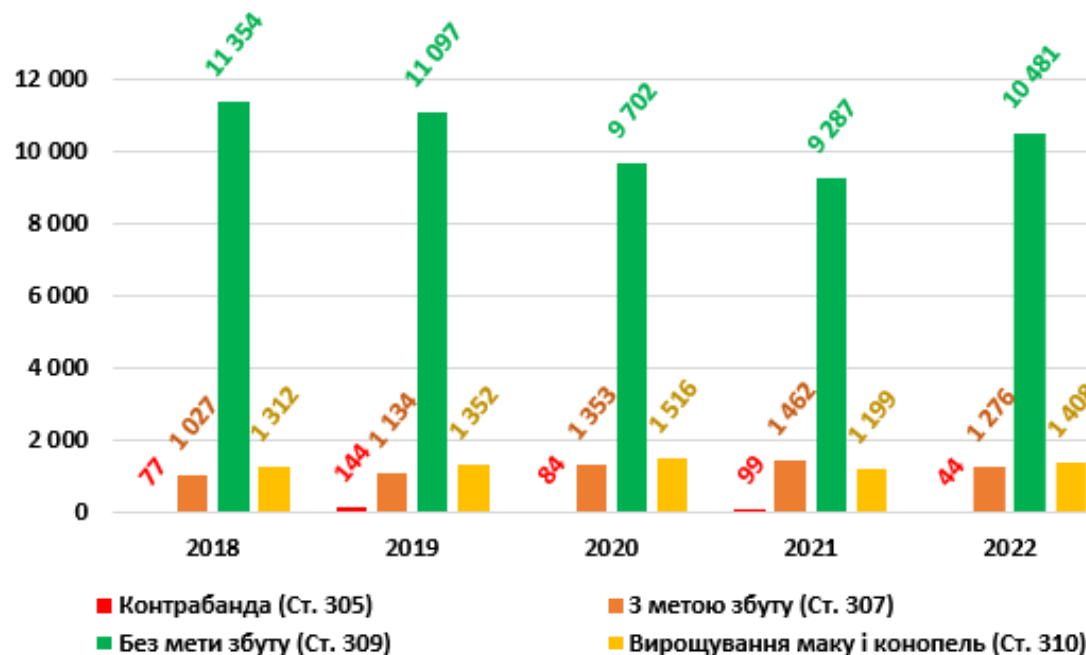
Динаміка загальної кількості виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані із незаконним обігом наркотиків у 2016-2022 (статті 305-327 ККУ)

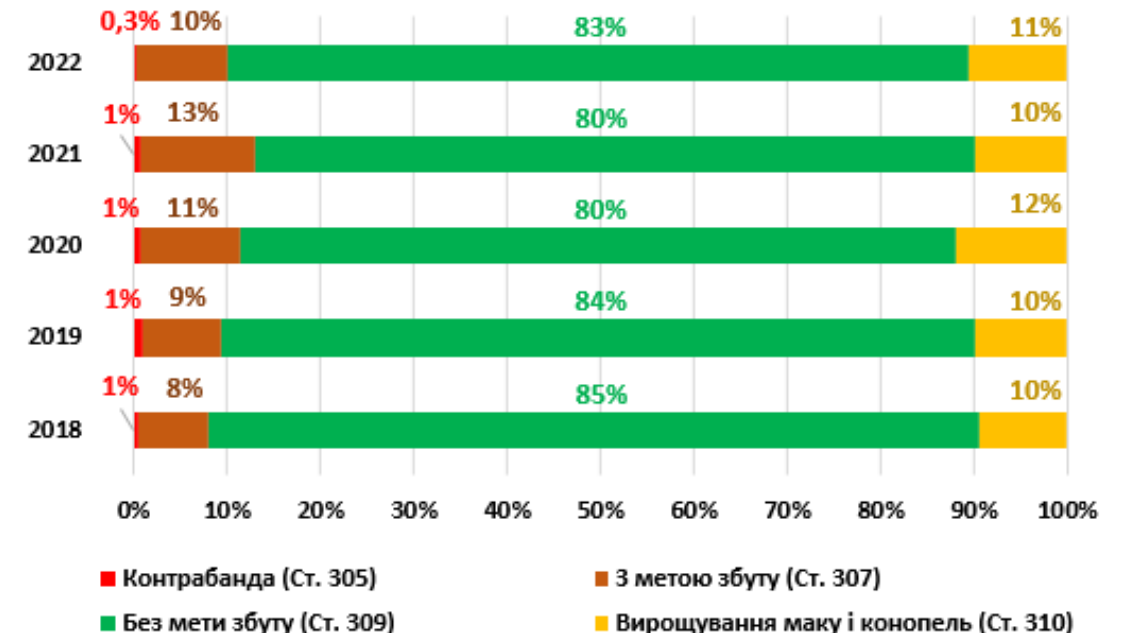
Джерело: [Офіс Генерального Прокурора](#)

Виявлені особи, які вчинили кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків (за видом правопорушення)

Кількість виявлених осіб за видом правопорушення

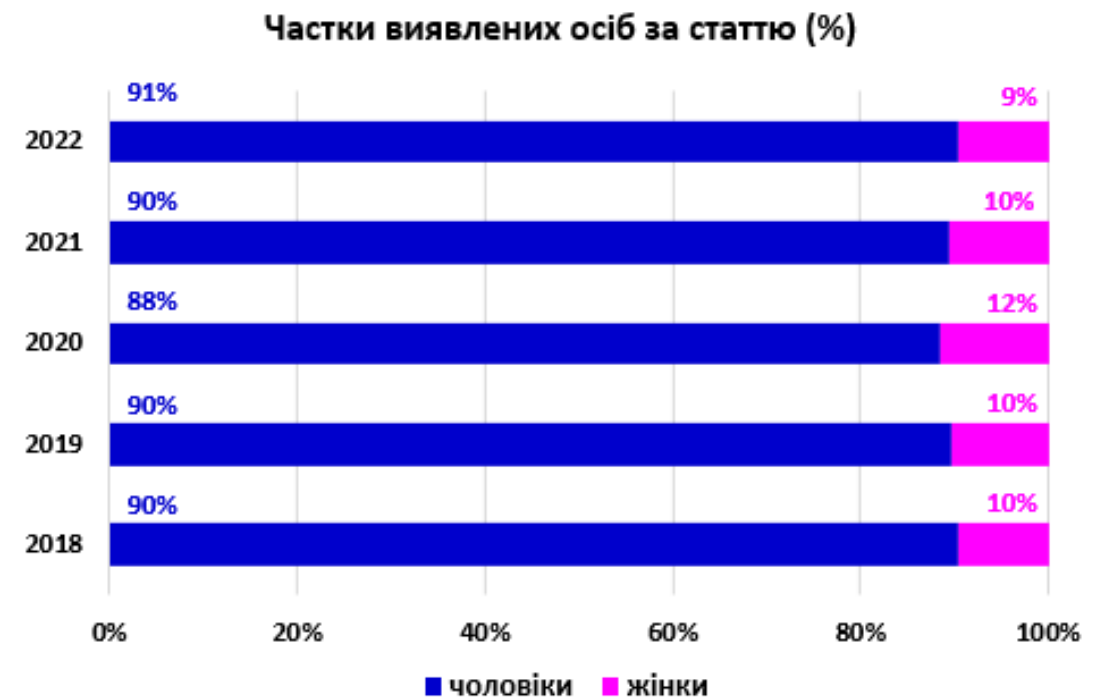
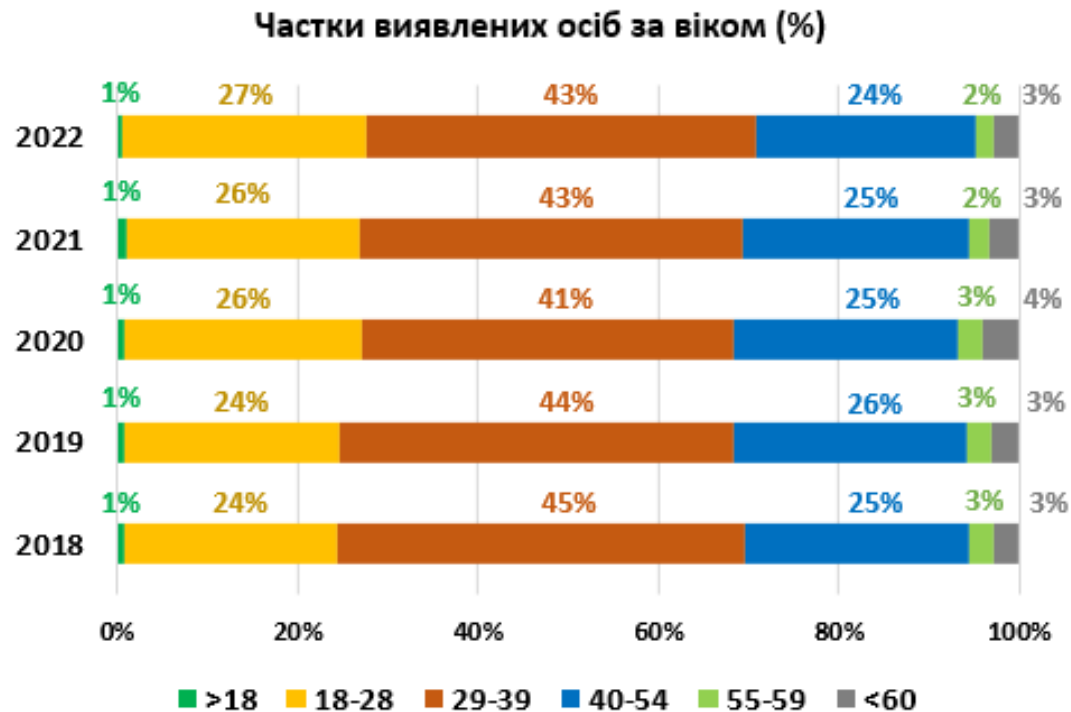
Частки виявлених осіб за видом правопорушення (%)

- Більшість виявлених осіб вчинили правопорушення у сфері обігу наркотиків без мети збуту (середня частка – 82%), за ними йдуть ті, хто вчинив правопорушення у сфері вирощування маку та конопель (11%), а потім – особи, які скоїли правопорушення з метою збуту речовин (10%).

Джерело: [Офіс Генерального Прокурора](#)

Виявлені особи, які вчинили кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків (за віком та статтю)

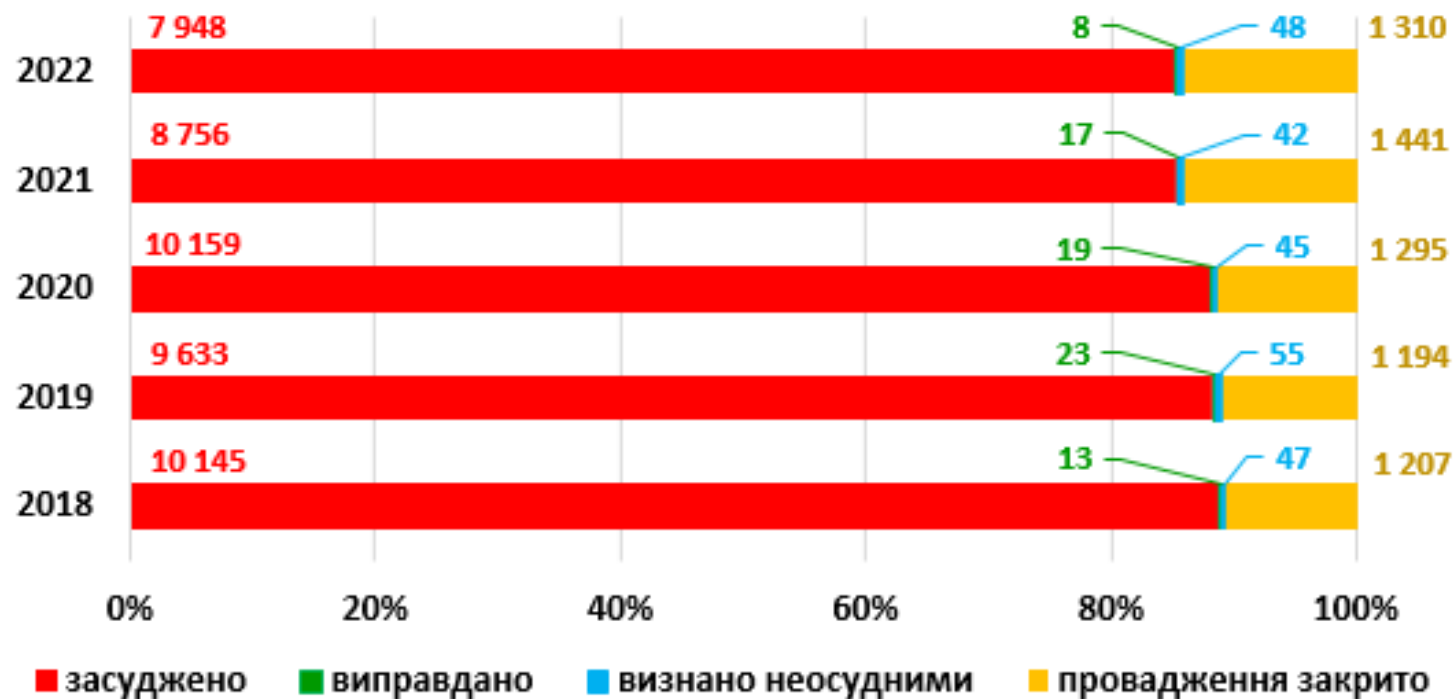

- 90% (в середньому) виявлених осіб є чоловічої статі, і ця тенденція залишається сталою протягом 2018-2022 років.
- 43% (в середньому) виявлених осіб належать до вікової категорії 29-39 років, і ця тенденція залишається сталою протягом 2018-2022 років.
- 25% (в середньому) виявлених осіб належать до вікової категорії 18-28 років, і ще 25% – до вікової категорії 40-54 років.

Джерело: [Офіс Генерального Прокурора](#)

Особи, судові рішення щодо яких набрали законної сили у справах про кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 рр. (осіб)

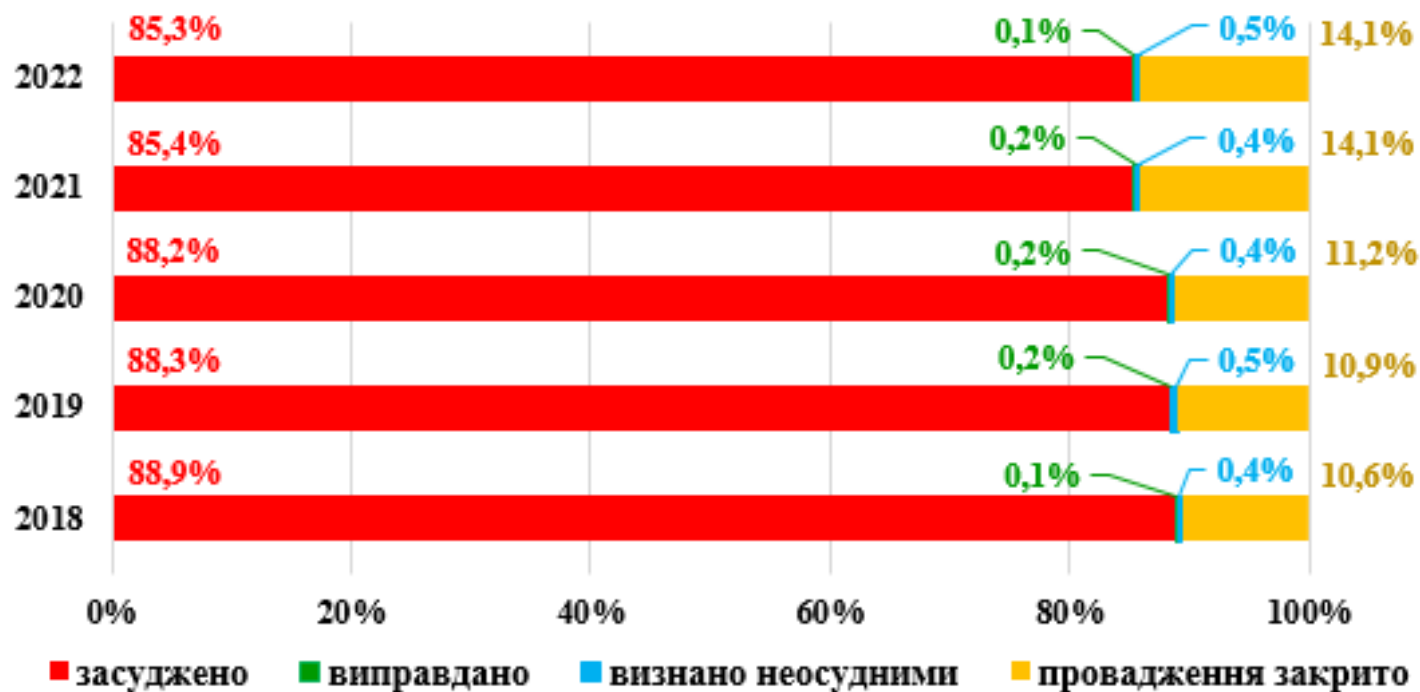
Кількість осіб, судові рішення щодо яких набрали законної сили у 2018-2022 рр.

- Тенденція до зменшення кількості осіб, засуджених за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків.
- Тенденція до збільшення кількості осіб, відносно яких суд виніс рішення про закриття справи про кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків.
- Кількість осіб, які були визнані неосудними, майже не змінювалася за період з 2018 до 2022 року.

Особи, судові рішення щодо яких набрали законної сили у справах про кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 рр. (%)

Частки осіб, судові рішення щодо яких набрали законної сили у 2018-2022 рр.

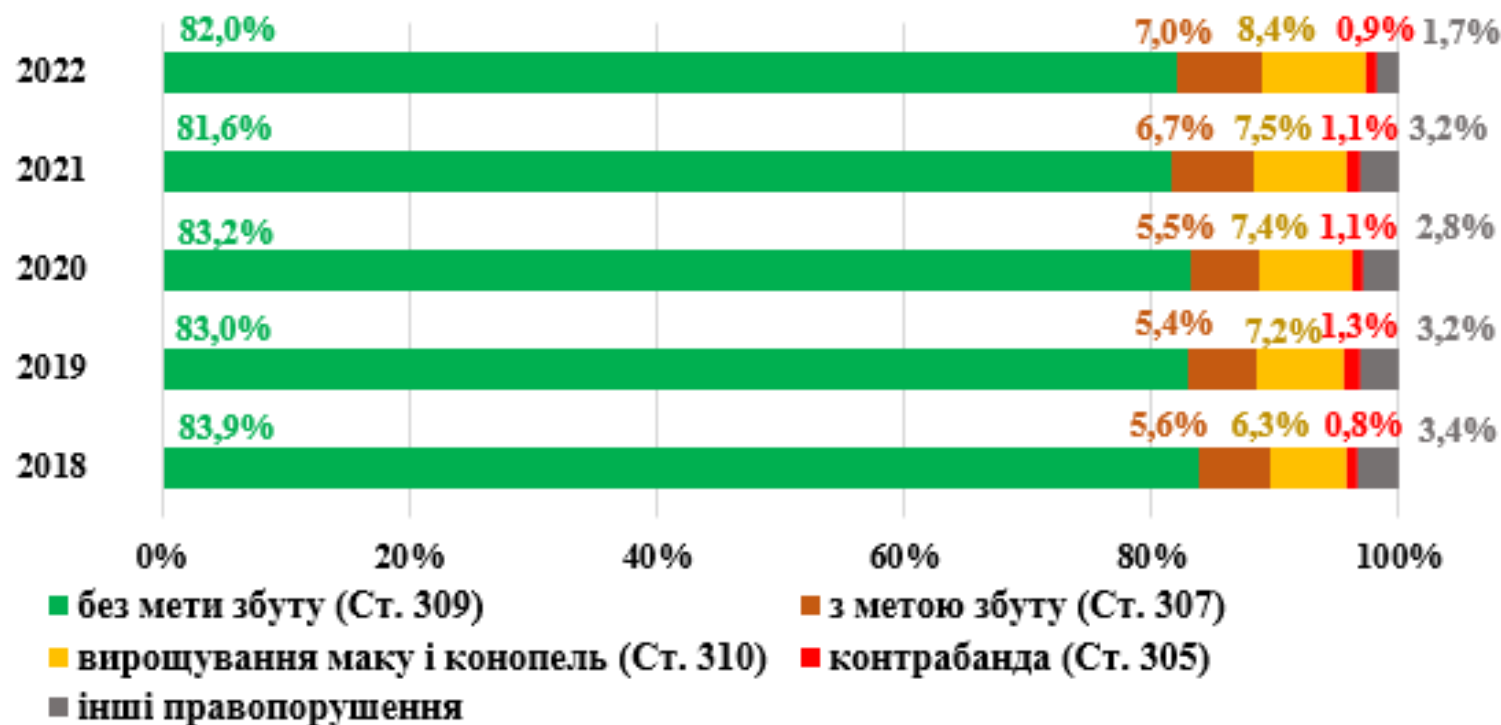
В середньому:

- 87% осіб було засуджено за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків.
- 12% осіб отримали рішення про закриття кримінального провадження.
- 0,4% осіб було визнано неосудними особами і призначено примусові заходи медичного характеру.
- Дуже малу частку осіб (0,2%) було виправдано.

Джерело: [Судова статистика](#)

Особи, засуджені за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 (за видом правопорушення)

Склад засуджених осіб за видом правопорушення (%)

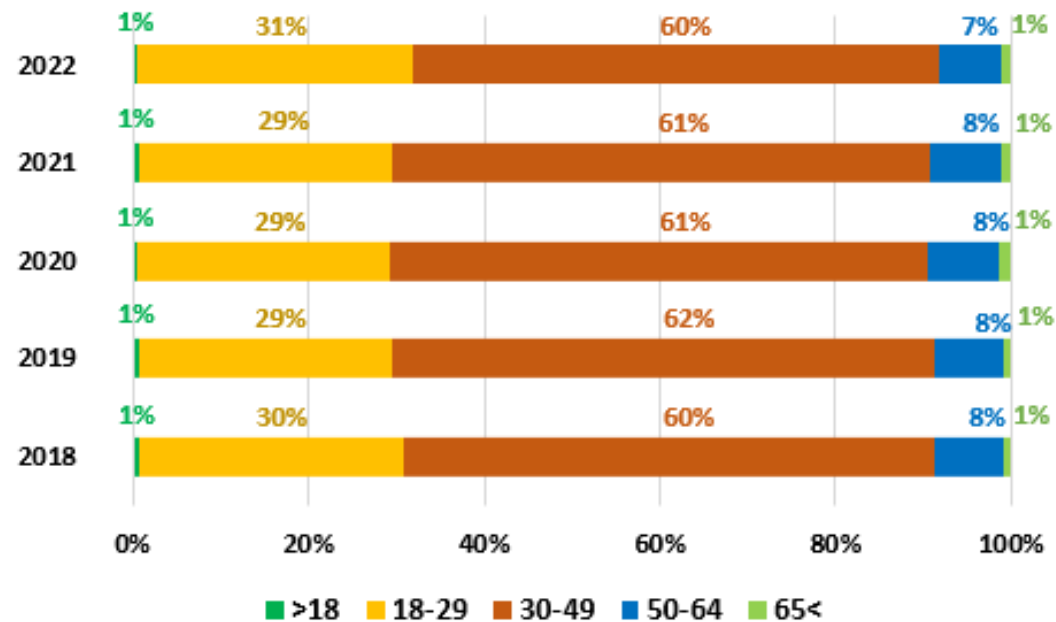
- Частки осіб, засуджених за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків, за видом правопорушення залишаються майже незмінними у 2018-2022 роках.

В середньому:

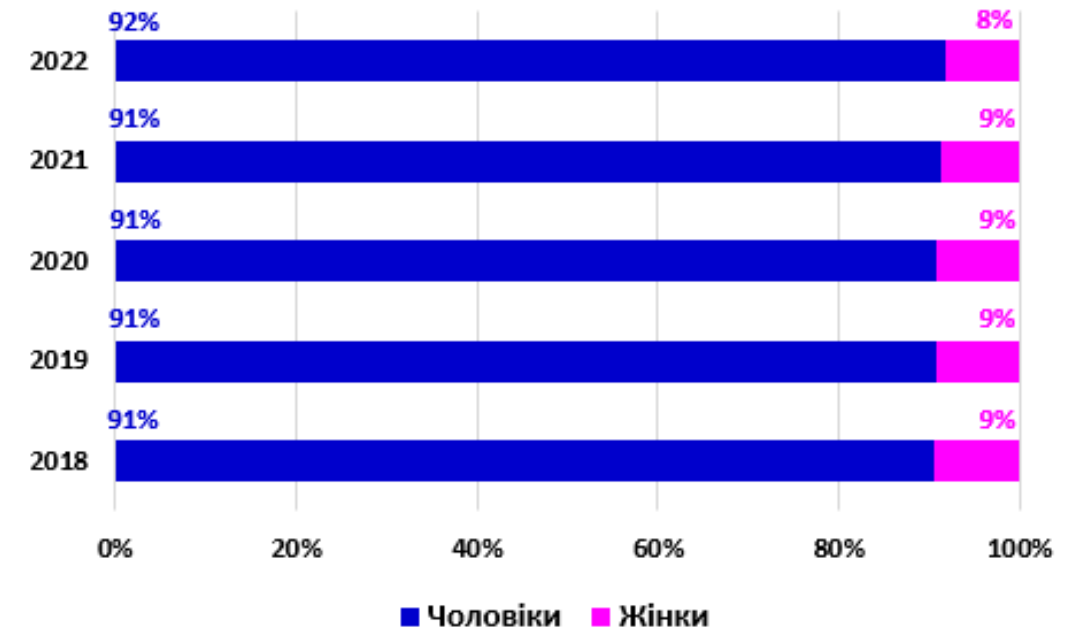
- 83% осіб засудженні за правопорушення без мети збуту.
- 7% – за правопорушення щодо вирощування маку і конопель.
- 6% – за правопорушення з метою збуту.
- Лише 1% - за контрабанду.

Особи, засуджені за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 (за віком та статтю)

Склад засуджених осіб за віком (%)

Склад засуджених осіб за статтю (%)

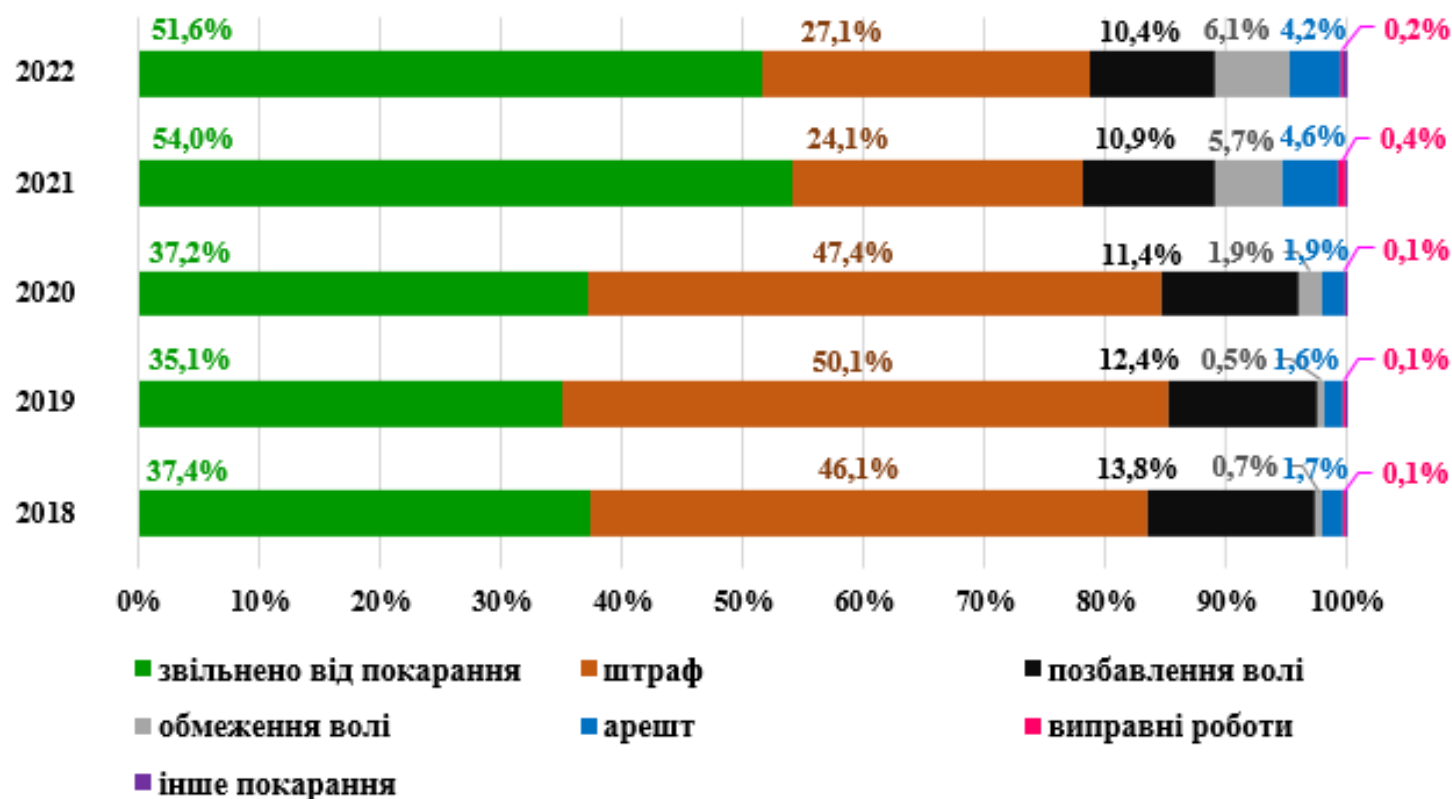

- 91% (в середньому) засуджених осіб є чоловічої статі, і ця тенденція залишається незмінною.
- 61% (в середньому) засуджених осіб належать до вікової групи 30-49 років, і ця тенденція залишається незмінною.
- 30% (в середньому) засуджених осіб належать до вікової групи 18-29 років, її частка зросла у 2022 році. Водночас частка осіб із вікової групи 50-54 років трохи зменшилася у 2022 році.
- Лише по 1% (в середньому) засуджених осіб належать до вікових груп молодше 18 років і старше 65 років.

Джерело: [Судова статистика](#)

Особи, засуджені за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 (за видом покарання)

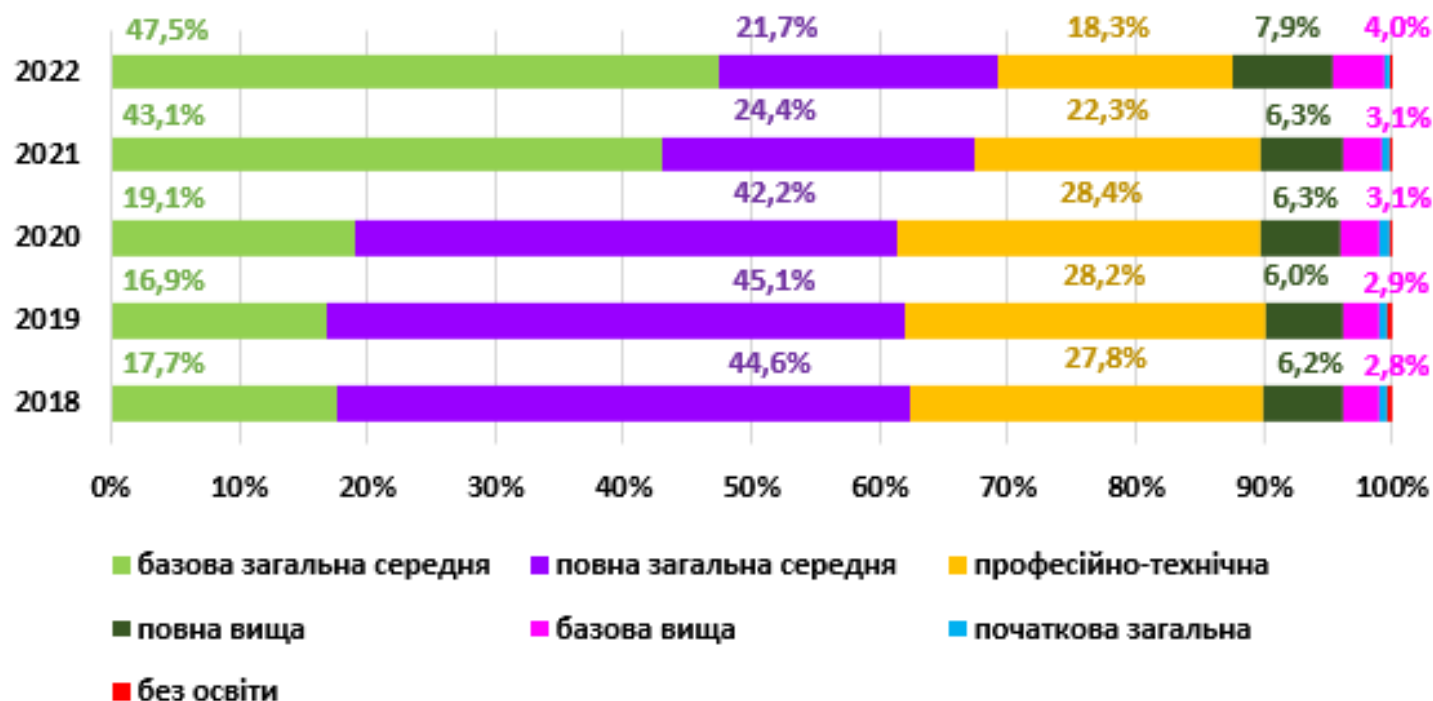
Склад засуджених осіб за видом покарання (%)

- Тенденція до сталого збільшення частки засуджених осіб, яких було звільнено від покарання.
- Тенденція до зменшення частки засуджених осіб, яким було призначено покарання у вигляді штрафу.
- Тенденція до значного збільшення частки засуджених осіб, яким було призначено покарання у вигляді позбавлення волі.
- Тенденція до помітного збільшення частки засуджених осіб, яким було призначено покарання у вигляді арешту.

Особи, засуджені за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 (за освітою)

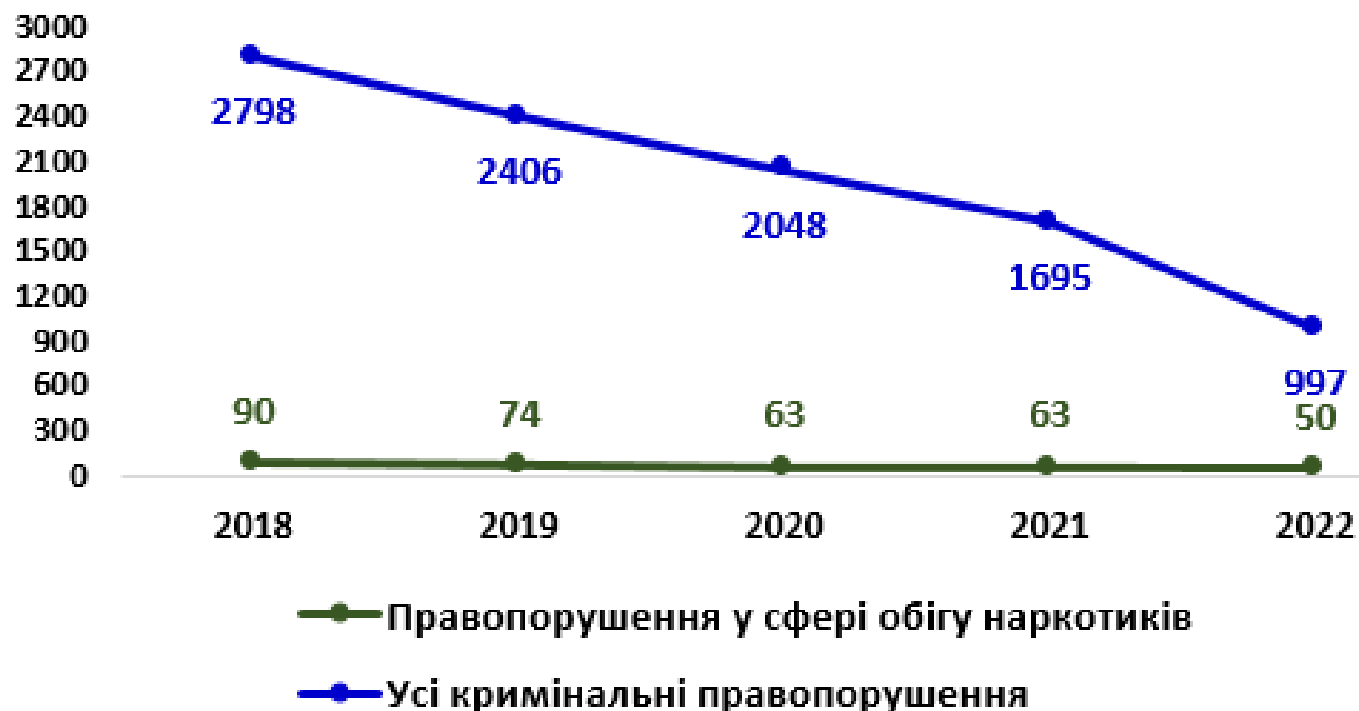
Склад засуджених осіб за освітою (%)

- Тенденція до збільшення частки засуджених осіб з базовою загальною середньою освітою та зменшення частки засуджених осіб з повною загальною середньою освітою.
- Зменшується частка засуджених осіб з професійно-технічною освітою.
- Тенденція до незначного збільшення частки засуджених осіб з вищою освітою (як неповною, так і повною).
- Дуже маленька частка засуджених осіб із загальною початковою освітою та без освіти (в середньому близько 0,6% та 0,3% відповідно).

Неповнолітні особи (14-18р.), засуджені за скоєння кримінальних правопорушень у 2018-2022 рр.

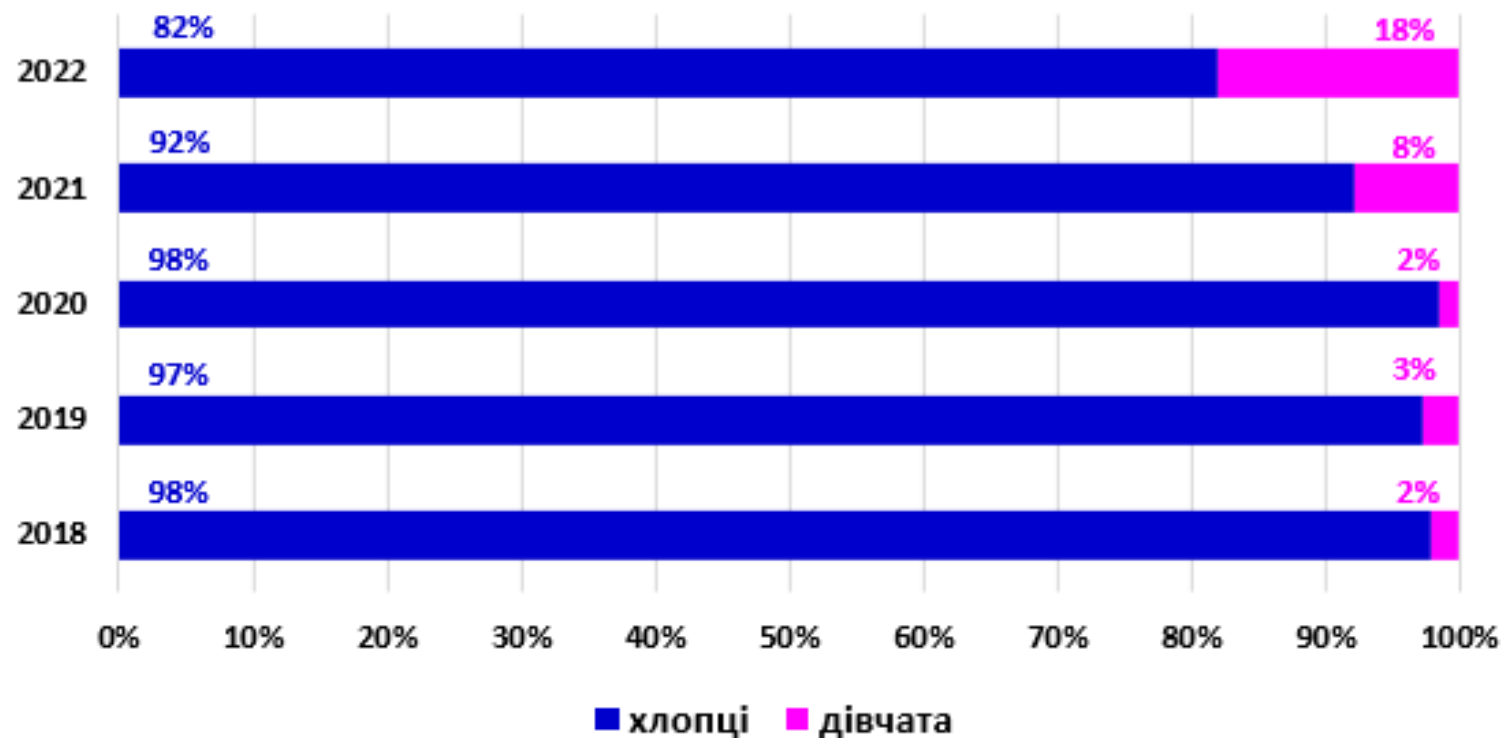
Кількість неповнолітніх осіб (14-18р.), засуджених за скоєння кримінальних правопорушень у 2018-2022 рр.

- Тенденція до зменшення кількості неповнолітніх, засуджених за вчинення кримінальних правопорушень, у тому числі у сфері обігу наркотиків.
- Частка неповнолітніх, засуджених за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків, у структурі всіх кримінальних правопорушень збільшилася з 3,2% у 2018 році до 5% у 2022 році.

Неповнолітні особи (14-18р.), засуджені за скоєння кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 рр. (за статтю)

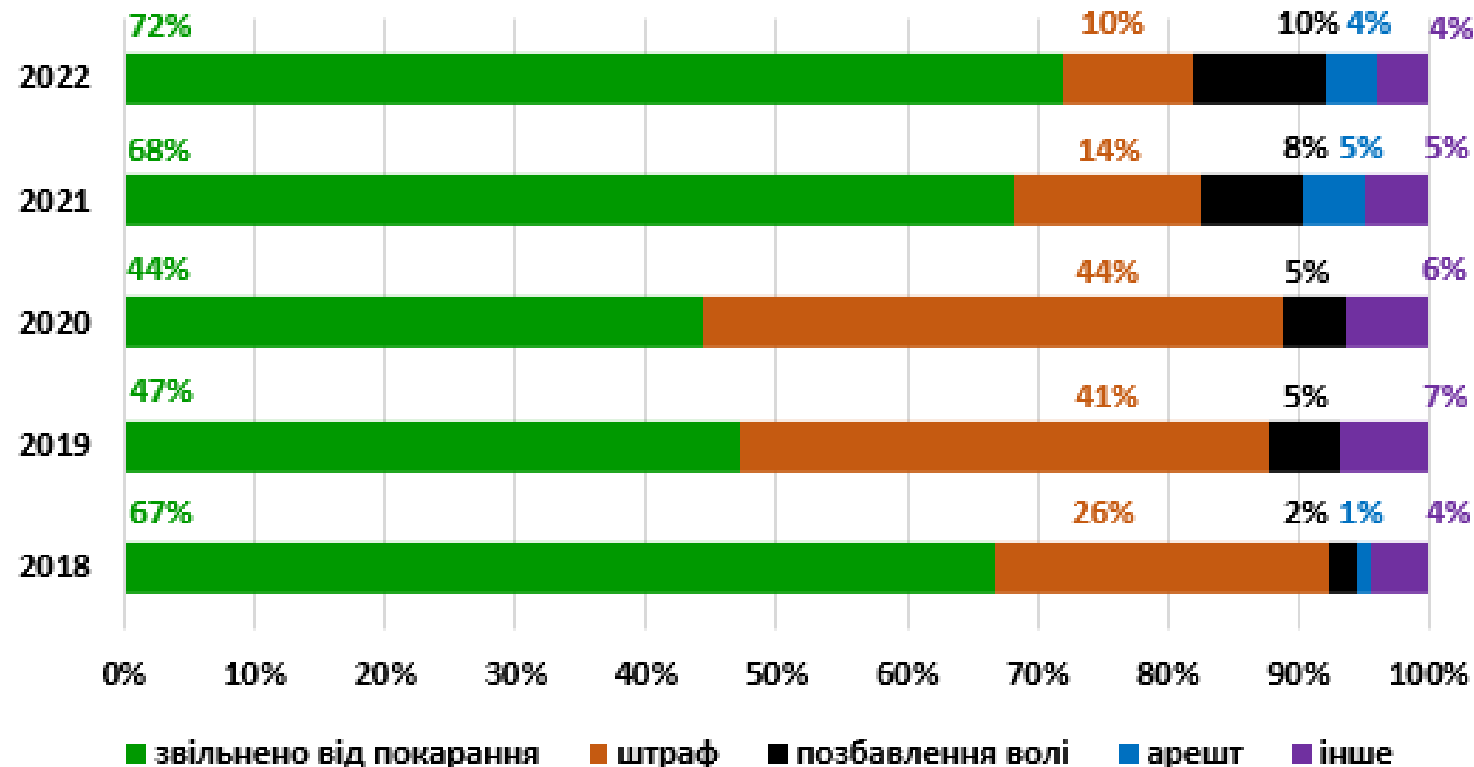
Частки засуджених неповнолітніх осіб (14-18р.) за статтю (%)

- Найбільшу частку серед засуджених неповнолітніх становлять хлопці (94% в середньому за 5-річний період), причому спостерігається тенденція до зменшення їхньої частки з 98% у 2018 році до 82% у 2022 році.
- Починаючи з 2021 року помітно зростає частка засуджених дівчат: з 2% у 2020 році до 8% у 2021 році та 18% у 2022 році.

Неповнолітні особи (14-18р.), засуджені за скоєння кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 рр. (за видом покарання)

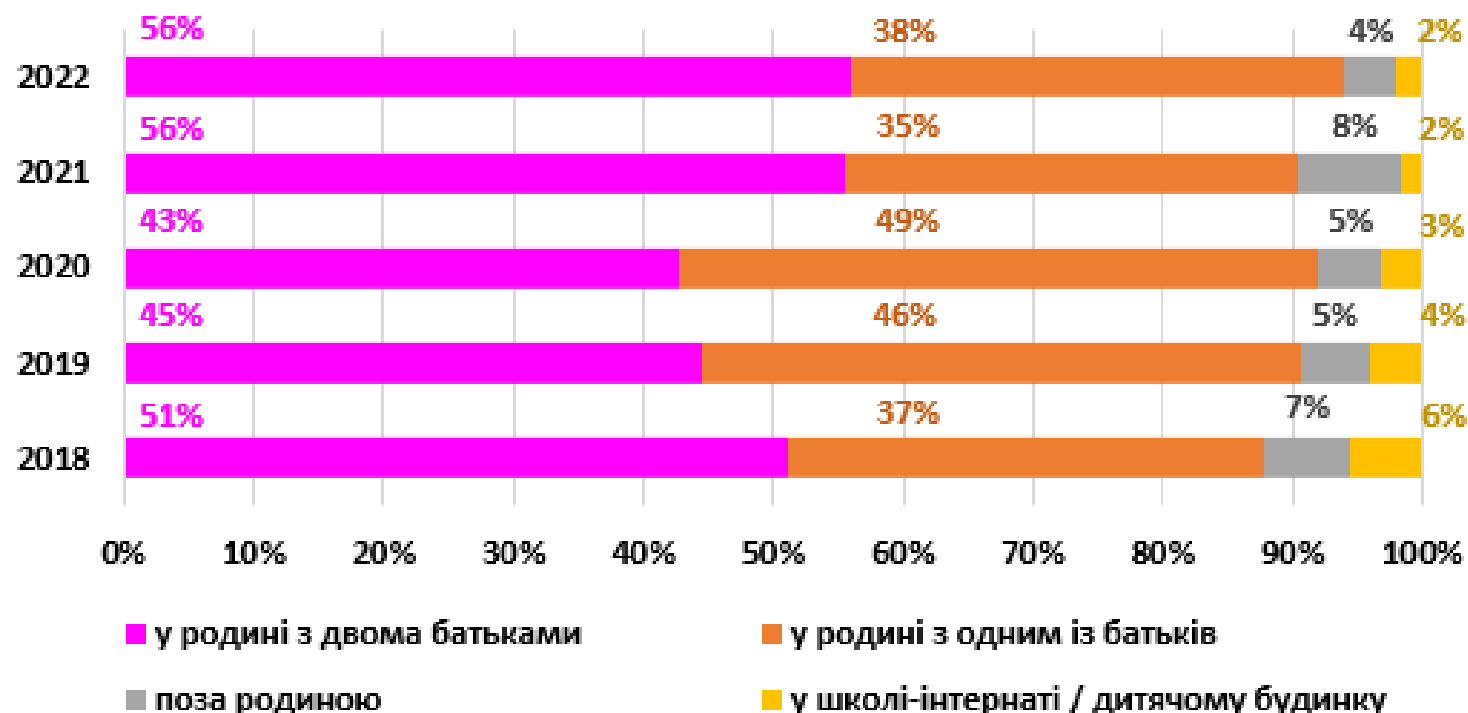
Частки засуджених неповнолітніх осіб (14-18р.) за видом покарання (%)

- У 2018-2020 роках частка засуджених неповнолітніх, яких було звільнено від покарання, зменшувалася, але з 2021 року ця частка зростає.
- У 2018-2020 роках зростала частка засуджених неповнолітніх, яким призначено покарання у вигляді штрафу, але з 2021 року ця частка зменшується.
- Стабільна тенденція до збільшення частки засуджених неповнолітніх, яким призначено покарання у вигляді позбавлення волі.

Неповнолітні особи (14-18р.), засуджені за скоєння кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 рр. (за вихованням)

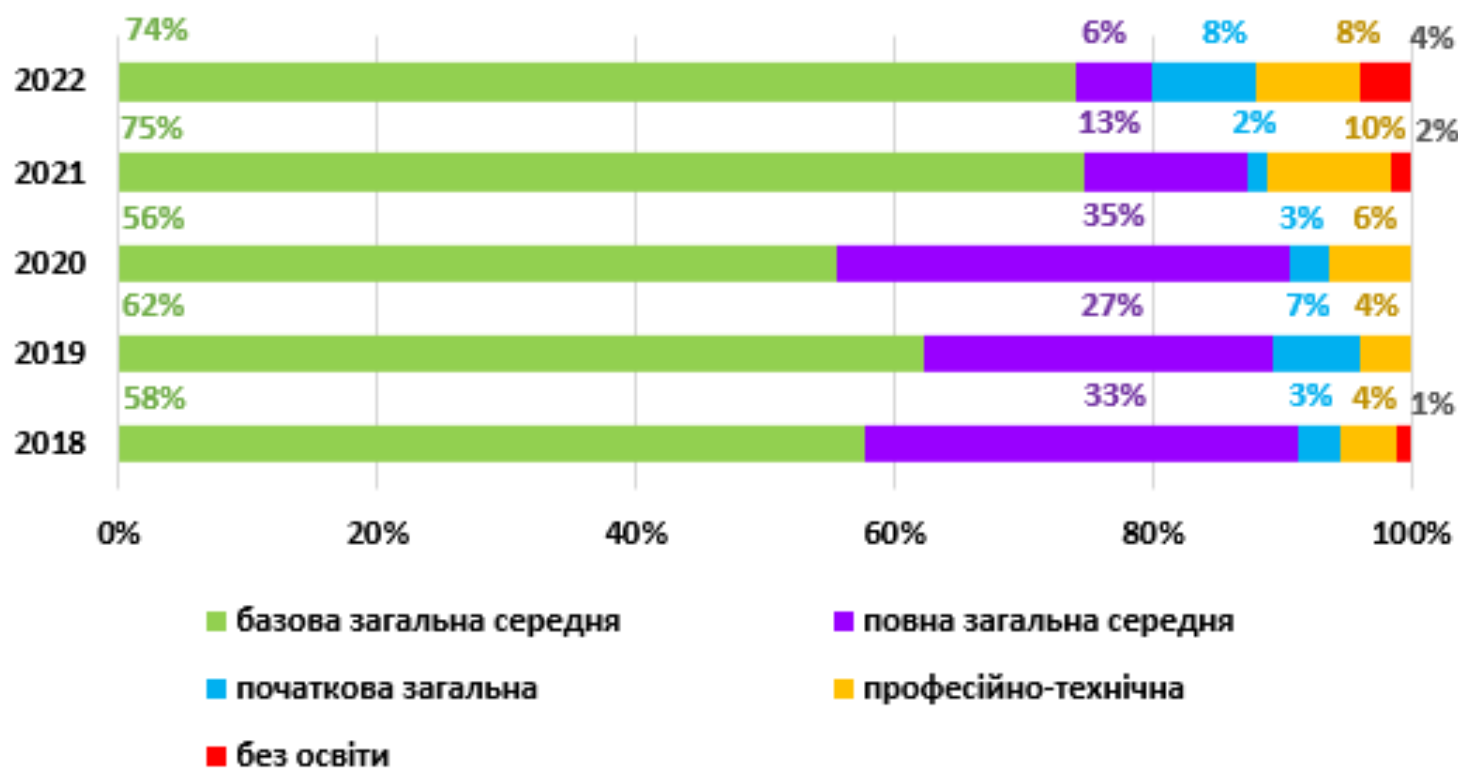
Частки засуджених неповнолітніх осіб (14-18р.) за вихованням (%)

- Більшість засуджених неповнолітніх виховувалися в сім'ях з обома або одним батьком – у середньому сукупно 91%.
- З 2021 року спостерігається тенденція до значного збільшення частки засуджених неповнолітніх, які виховувалися в сім'ях з обома батьками.
- Тенденція до зменшення частки засуджених неповнолітніх, які виховувалися в інтернатах, – з 6% у 2018 році до 2% у 2022 році.

Неповнолітні особи (14-18р.), засуджені за скоєння кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 рр. (за освітою)

Частки засуджених неповнолітніх осіб (14-18р.) за освітою (%)

- У 2021 році суттєво зросла частка засуджених неповнолітніх, які мають базову загальну середню освіту – з 58% у 2018 році до 75% у 2021 році.
- Спостерігається тенденція до суттєвого зменшення частки засуджених неповнолітніх з повною загальною середньою освітою – з 33% у 2018 році до 6% у 2022 році.
- Зростає частка засуджених неповнолітніх з професійно-технічною освітою та без освіти.

Переглянуті в апеляційному порядку вироки за кримінальні правопорушення у 2018-2022 рр.

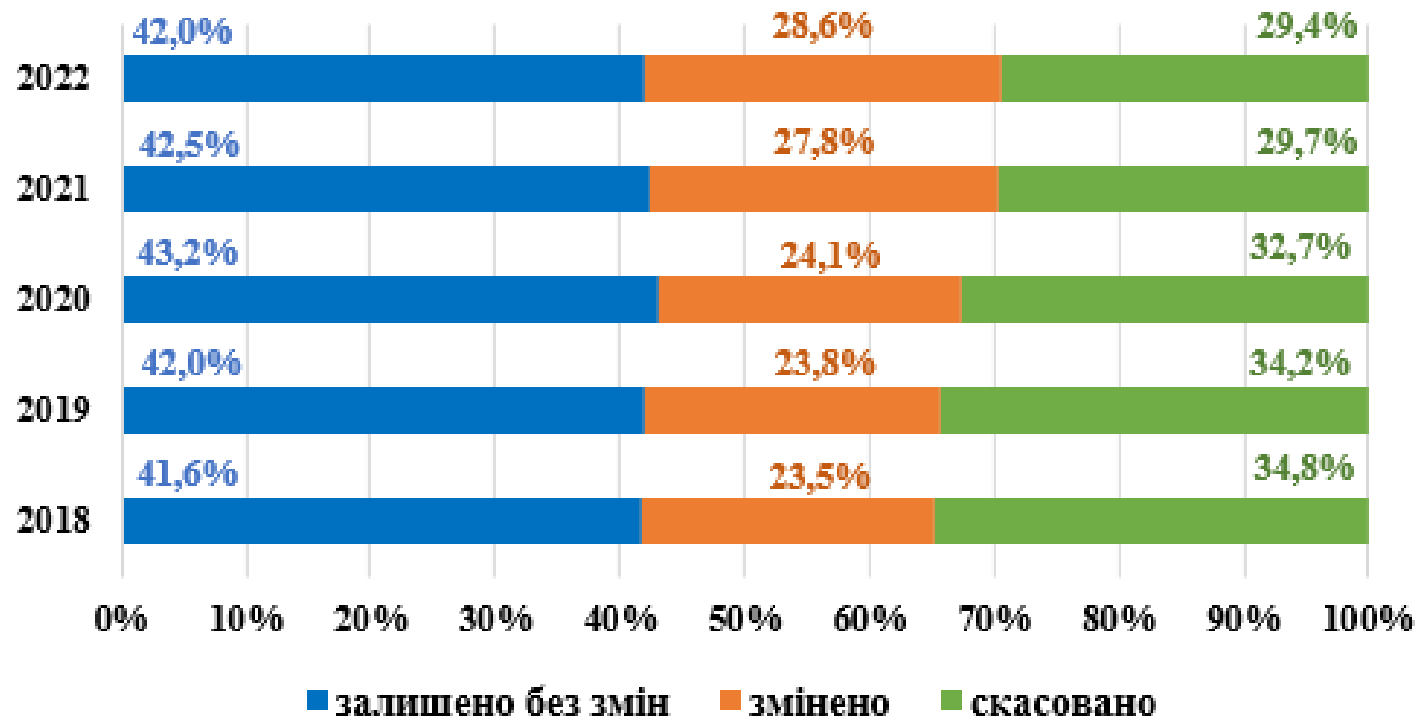
Динаміка кількості переглянутих в апеляційному порядку вироків за кримінальні правопорушення в 2018-2022 рр.

- У 2022 році суттєво зменшилася кількість переглянутих в апеляційному порядку вироків за вчинення кримінальних правопорушень, у тому числі у сфері обігу наркотиків (на 28%).
- У структурі переглянутих в апеляційному порядку вироків за вчинення всіх кримінальних правопорушень частка переглянутих в апеляційному порядку вироків за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків становить у середньому 8,7%, і з 2020 року ця частка зростає.

Результати перегляду в апеляційному порядку вироків за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків у 2018-2022 рр.

Результати перегляду в апеляційному порядку вироків (%)

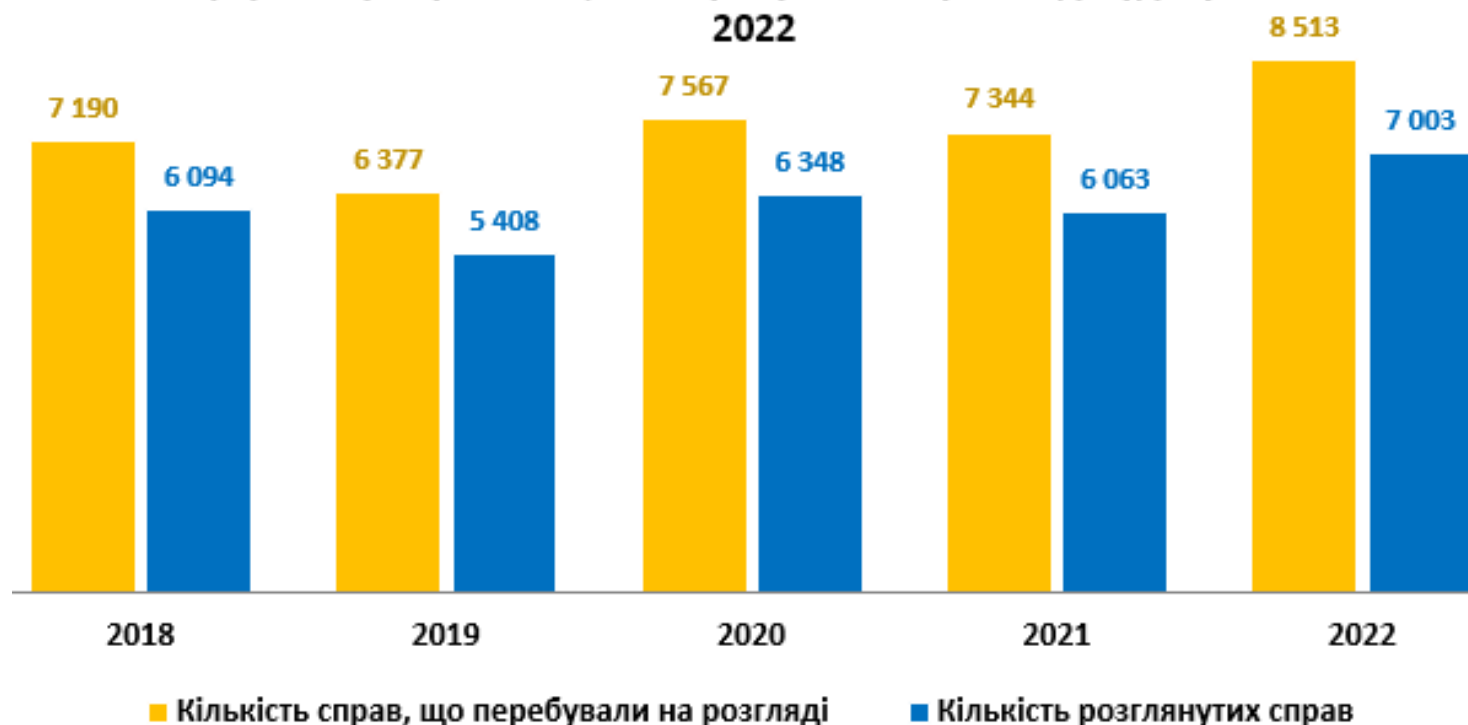

- Тенденція до збільшення частки змінених вироків після їхнього перегляду в апеляційному порядку.
- Тенденція до зменшення частки скасованих вироків після їхнього перегляду в апеляційному порядку.
- В середньому 42% вироків залишаються без змін після їхнього перегляду в апеляційному порядку.
- 3 основні причини скасування вироків після їхнього перегляду в апеляційному порядку:
 - ухвалення нового вироку
 - призначення нового судового розгляду
 - закриття кримінального провадження

Адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотиків

Справи про адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотиків, які перебували на розгляді у судах у 2018-2022 рр. (ст. 44 КУпАП)

Динаміка кількості справ про адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотиків, які перебували на розгляді судів у 2018-2022

- Адміністративна відповідальність передбачена статтею 44 [Кодексу України про адміністративні правопорушення](#) (Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах).
- Невеликі, великі та особливо великі розміри речовин визначено у таблицях, затверджених [Наказом МОЗ від 1 серпня 2000 №188 \(зі змінами\)](#).
- У 2022 році кількість справ про адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотиків збільшилася на 14%.

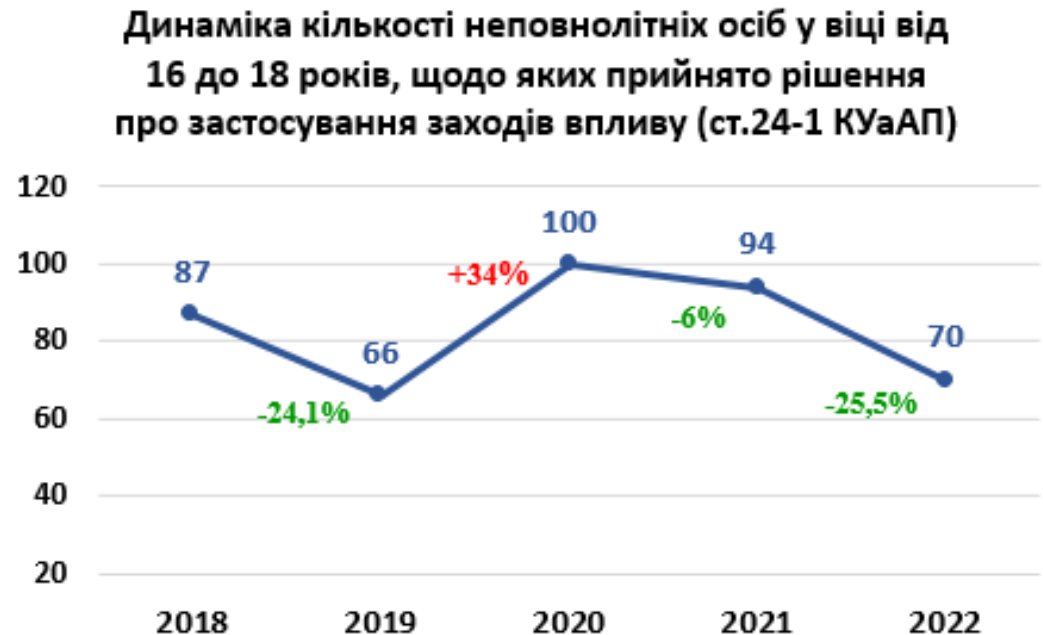
Обсяги вилучених наркотичних речовин у справах про адміністративні правопорушення у 2018-2022 рр.

- Відсутня розбивка даних обсягу вилучень за речовиною.
- Оскільки до адміністративної відповідальності притягують за невелику кількість виявлених речовин, то й річні обсяги вилучень також невеликі.
- Стабільна тенденція щодо обсягів вилучених речовин, за винятком 2019 року.

Джерело: [Судова статистика](#)

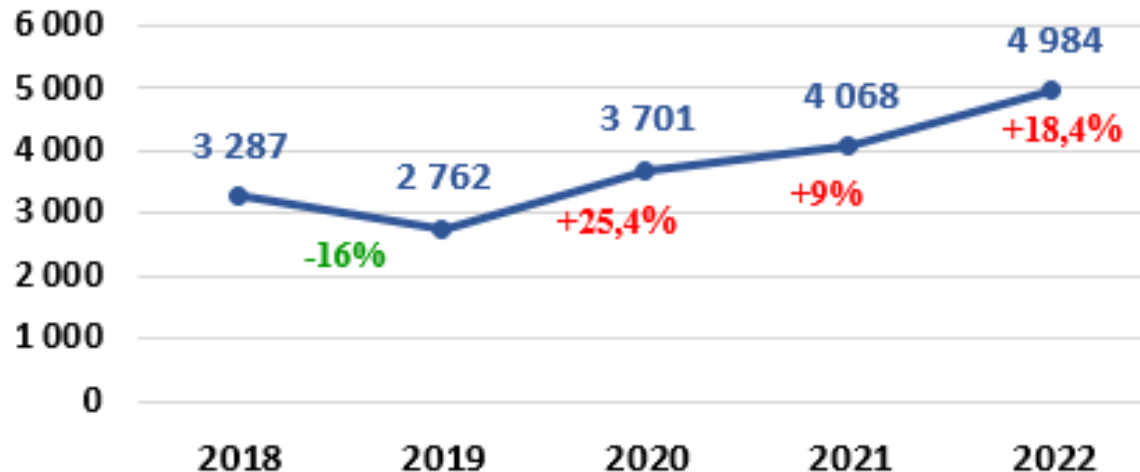
Особи, щодо яких прийнято судові рішення у справах про адміністративні правопорушення у 2018-2022 (ст. 44 КУпАП)

- Тенденція до збільшення частки рішень про накладення адміністративного стягнення: з 54% у 2018 до 71% у 2022.
- Тенденція до зменшення частки рішень про закриття справи: з 45% у 2018 до 28% у 2022.
- З 2020 року спостерігається тенденція до зменшення кількості судових рішень про застосування заходів впливу по відношенню до неповнолітніх (16-18 років).

Судові рішення про накладання адміністративного стягнення у справах про адміністративні правопорушення у 2018-2022 рр. (ст. 44 КУпАП)

Динаміка кількості осіб, щодо яких прийнято рішення про накладання адміністративного стягнення

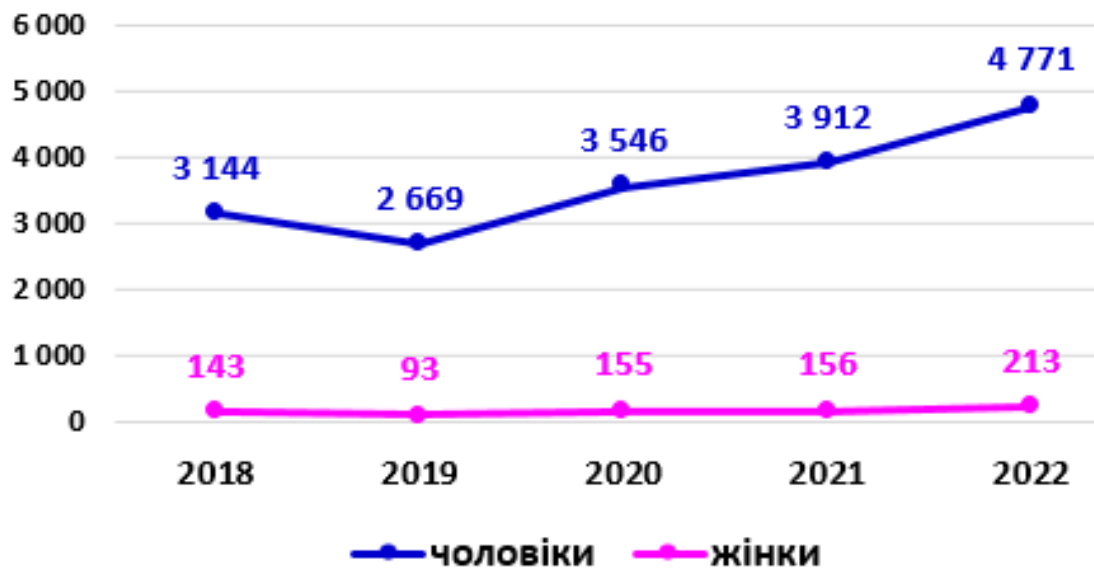
Частки осіб, щодо яких прийнято рішення про накладання адміністративного стягнення (за видом стягнення)

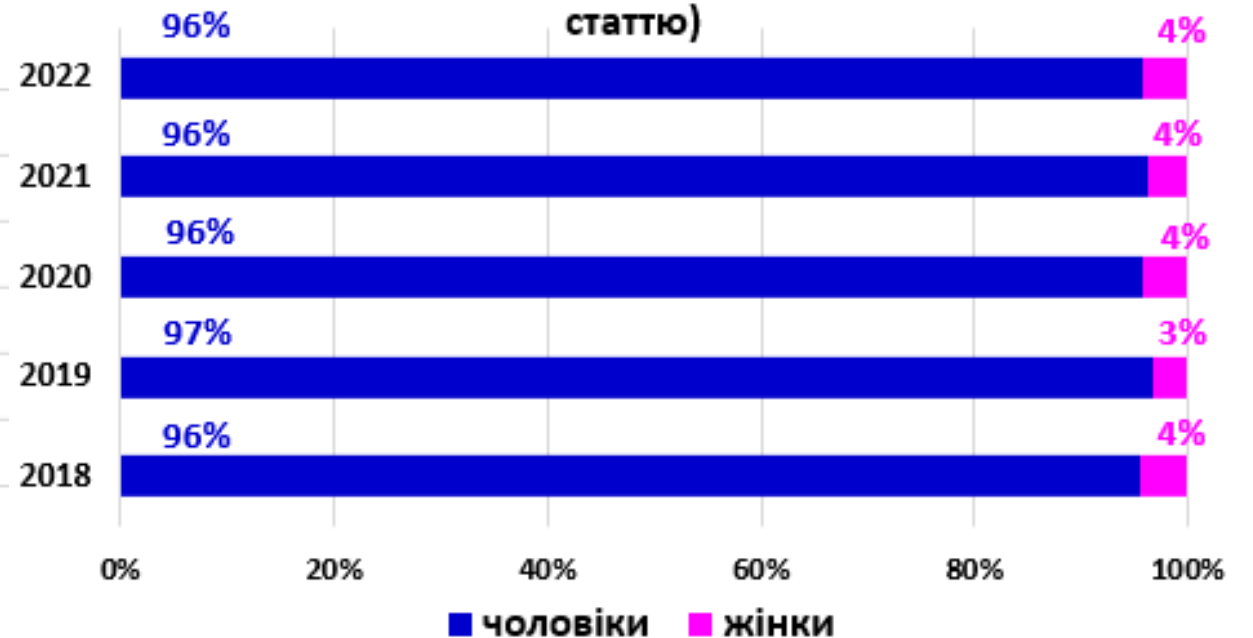
- З 2020 року – тенденція до збільшення кількості осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності.
- Штраф є найпоширенішим видом покарання за адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотиків (в середньому 93% від усіх покарань, тенденція до зростання), за ним ідуть громадські роботи (6%, тенденція до зменшення) та адміністративний арешт (1%, тенденція до зменшення).

Судові рішення про накладання адміністративного стягнення у справах про адміністративні правопорушення у 2018-2022 рр. (ст. 44 КУпАП)

Динаміка кількості осіб, щодо яких прийнято рішення про накладання адміністративного стягнення (за статтю)

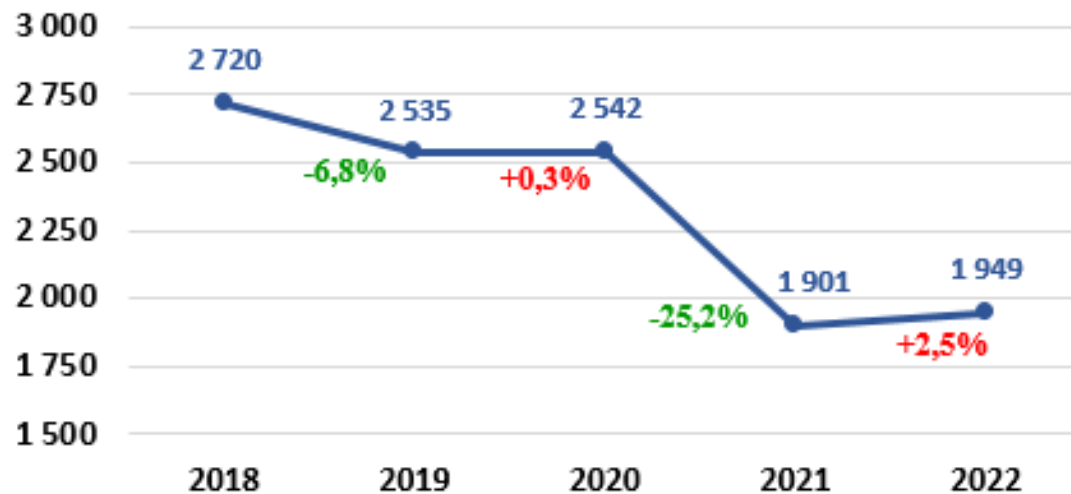
Частки осіб, щодо яких прийнято рішення про накладання адміністративного стягнення (за статтю)

- Найбільшу частку притягнутих до адміністративної відповідальності становлять чоловіки (96% в середньому за 5-річний період), і ця тенденція залишається незмінною.

Судові рішення про закриття справи про адміністративні правопорушення у 2018-2022 рр. (ст. 44 КУпАП) у 2018-2022 рр.

Динаміка кількості осіб, щодо яких прийнято
рішення про закриття справи

- У 2021 – різке зменшення на 25% кількості осіб, щодо яких суд прийняв рішення про закриття справи.
- Основною причиною закриття справи є закінчення строків накладення адміністративного стягнення (середня частка – 88%).
- Тенденція до збільшення частки закриття справ у зв'язку з відсутністю події складу адміністративного правопорушення (з 0% у 2018 до 10% у 2022).
- Тенденція до збільшення частки осіб, звільнених від адміністративної відповідальності у зв'язку з малозначністю порушення.

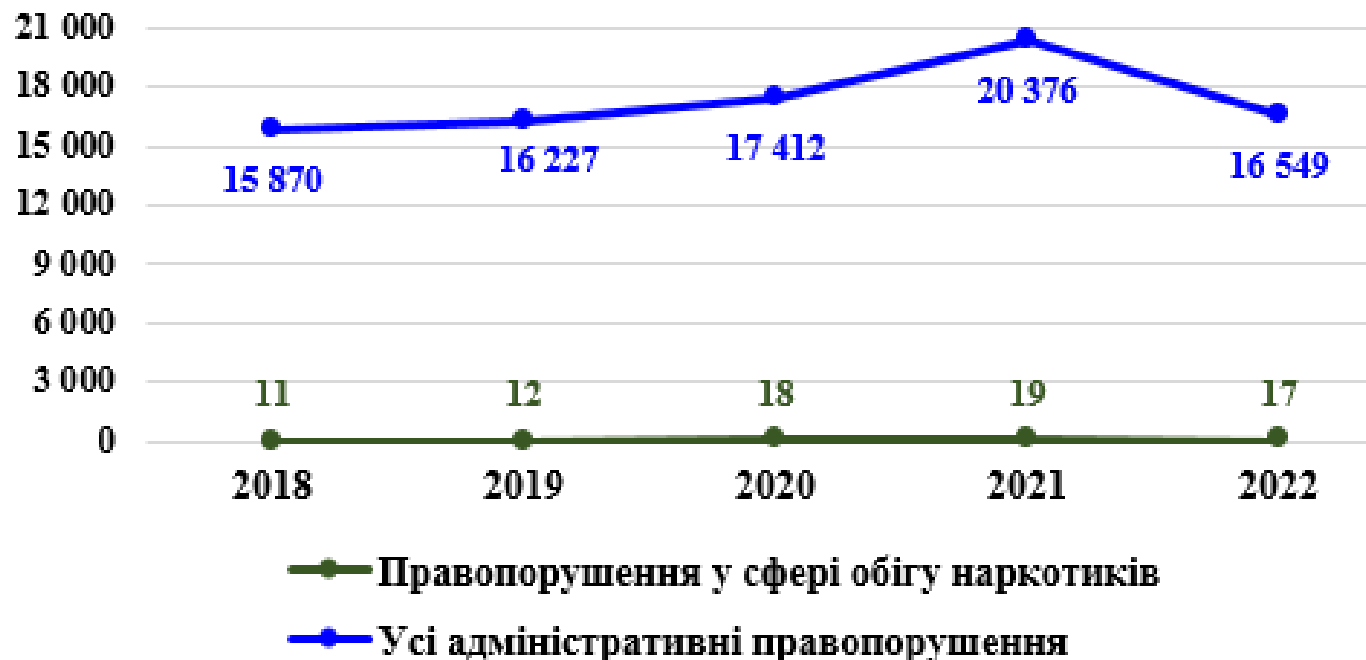
Частки осіб, щодо яких прийнято рішення про
закриття справи (за причиною)

Джерело: [Судова статистика](#)

Справи про адміністративні правопорушення, переглянуті за апеляційними скаргами у 2018-2022 рр.

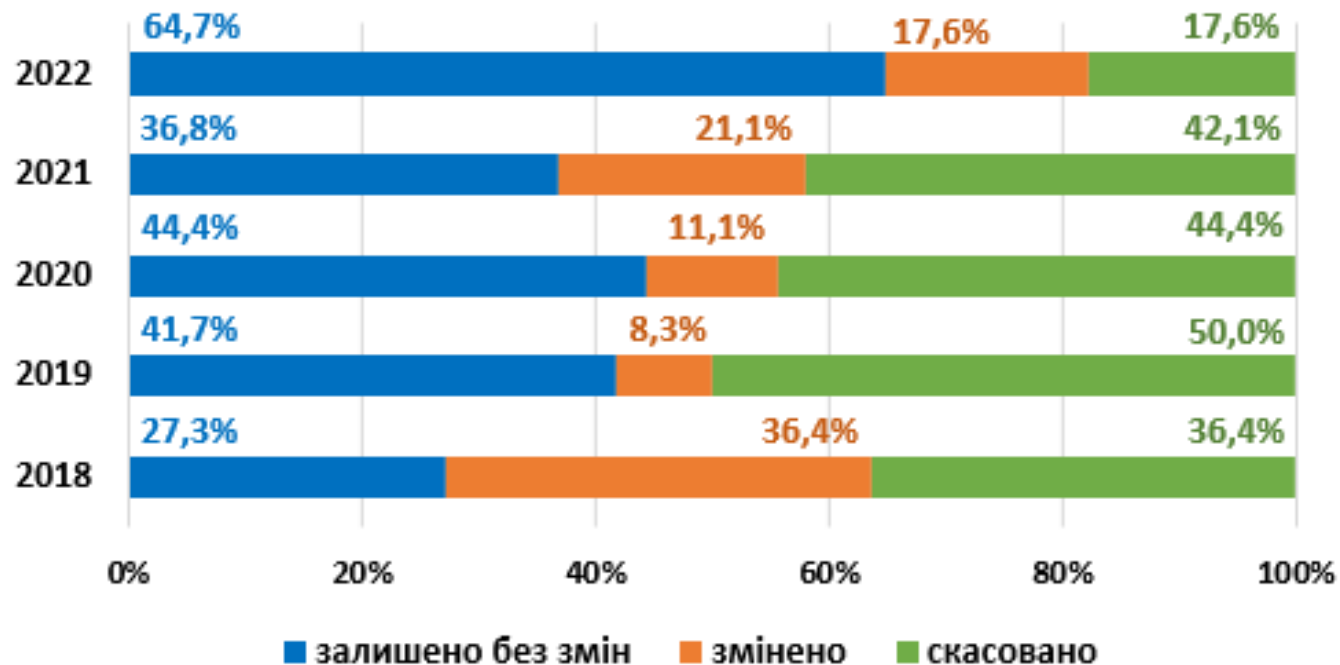
Динаміка кількості справ про адміністративні правопорушення, переглянутих за апеляційними скаргами у 2018-2022 рр.

- До 2021 року спостерігалася тенденція до збільшення кількості переглянутих в апеляційному порядку справ про адміністративні правопорушення, в тому числі у сфері обігу наркотиків. А у 2022 році спостерігається зменшення їх кількості (на 11%).
- У структурі переглянутих в апеляційному порядку справ про всі адміністративні правопорушення частка переглянутих в апеляційному порядку справ про адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотиків, становить лише 0,1%, і ця тенденція залишається незмінною.

Справи про адміністративні правопорушення, переглянуті за апеляційними скаргами у 2018-2022 рр.

Результати перегляду справ за апеляційними скаргами (%)

- Тенденція до збільшення частки залишених без змін судових рішень у переглянутих справах про адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотиків.
- Тенденція до зменшення частки скасованих судових рішень у переглянутих справах про адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотиків.
- Причини скасування судових рішень у переглянутих справах про адміністративні правопорушення у сфері обігу наркотиків:
 - закриття адміністративного провадження
 - ухвалення нової постанови

Основні висновки та спостереження

- Зберігається тенденція до збільшення кількості правопорушень у сфері обігу наркотиків через високий попит на речовини. На 2022 рік припадає найбільша кількість зареєстрованих кримінальних та адміністративних правопорушень, що пов'язано із погіршенням соціально-економічної ситуації та зростанням безробіття, спричиненими війною в Україні.
- У 2019 році спостерігалось різке зростання обсягу вилучень речовин (на 53%) із суттєвим зменшенням обсягу вилучень у 2020 році (на 81%), а у 2022 році обсяги вилучених речовин впали на 44% через війну в Україні.
- Обсяги вилучення "транзитних наркотиків", таких як героїн і кокаїн, а також імпортованих речовин, таких як МДМА, зменшилися у 2022 році через руйнацію каналів наркотрафіку внаслідок війни в Україні.
- Тенденція до збільшення обсягів виробництва синтетичних солей, зокрема а-PVP, тоді як амфетамін залишається найпоширенішою речовиною, синтезованою у підпільних нарколабораторіях в Україні (з часткою 87% та 73%, згідно з даними Національної поліції про ліквідовані лабораторії у 2020 та 2021 роках відповідно).
- Тенденція до зменшення частки осіб, які були засуджені судами за кримінальні правопорушення з 89% у 2018р. до 85% у 2022р. При цьому спостерігається тенденція до збільшення частки осіб, які отримали рішення суду про закриття кримінального провадження – з 11% у 2018р. до 14% у 2022р.
- Тенденція до зменшення кількості неповнолітніх, засуджених за вчинення кримінальних правопорушень, у тому числі у сфері обігу наркотиків.
- Тенденція до збільшення частки судових рішень про накладення адміністративних стягнень до 71% у 2022 році, тоді як частка судових рішень про закриття справи зменшилася з 45% у 2018р. до 28% у 2022р.
- У 2022 році суттєво зменшилася кількість переглянутих в апеляційному порядку вироків у справах про кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотиків (на 28%), а також зменшилася кількість переглянутих в апеляційному порядку справ про адміністративні правопорушення (на 11%).